

Till Lisebergs styrelse

Liseberg den 18 juni 2015

Härmed har vi nöjet att kalla styrelsen för Liseberg AB med dotterbolag till sammanträde den 25 juni 2015 kl 15:00-19:00 på Lisebergsbyn.

Vi vore tacksamma om du senast den 23 juni 2015 meddelar Victoria Widborn, tel. 031- 733 03 58 eller victoria.widborn@liseberg.se, om du inte kan närvara.

Lisebergsbyn finns på Olbergsgatan 9. Om du åker kollektivt kan du ta spårvagn 5 mot Torp och gå av på hållplatsen Welandergatan. Om du kommer med bil kan du parkera på parkeringsplatserna utanför bommen in till campingen och hämta P-tillstånd i receptionen. I receptionen kan du få närmare instruktioner om var konferenslokalen finns.

Följande dokument bilägges kallelsen:

1. Föredragningslista
2. Följebrev Stadsrevisionen angående granskningsplan 2015
3. Granskningsplan för Liseberg 2015 Stadsrevisionen
4. Följebrev – Information inför workshop
5. Beslutad budget för Göteborg Stad 2016
6. Protokoll presidiummöte 20150618 (ej justerat)

Med vänliga hälsningar

LISEBERG AB

Andreas Andersen

Sammanträde med styrelsen för Liseberg med dotterbolag

Tid: 25 juni 2015 kl. 15:00 – 19:00

Plats: Lisebergsbyn Kärralund

F Ö R E D R A G N I N G S L I S T A

avseende

Liseberg AB, Hotell Liseberg Heden AB, Lisebergs Gäst AB och AB
Liseberg Skår 40:17

1. Mötets öppnande och utseende av justerare
2. Avstående från beslutsfattande med anledning av jäv
3. Genomgång och antecknande av protokollet från föregående styrelsemöte
4. Verksamhetsrapporter, rapportering
5. Delårsbokslut Maj, för fastställande
6. Granskningsplan 2015 Stadsrevisionen, för information
7. Jubileumsprojekt, rapportering
8. Västlänken, rapportering
9. Inköp och implementering LOU, status
10. Workshop, grund för inriktningsdokument utifrån kommunfullmäktiges budget
11. Övriga frågor
12. Mötets avslutande

Göteborgs Stad

Stadsrevisionen

Granskningsplan för år 2015

Vi, av kommunfullmäktige i Göteborgs Stad utsedda lekmannarevisorer, har behandlat och godkänt 2015 års granskningsplan för Lisebergskoncernen.

I granskningsplanen framgår det vad vi planerar att granska under verksamhetsåret 2015. Under året kan det dock uppstå situationer som innebär att vi behöver prioritera om planerade granskningsinsatser. Vid större förändringar, informerar vi styrelsen.

Granskningsplanen skickas till bolaget för kännedom.

Göteborg den 28 april 2015

Annika Johansson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Claes-Göran Lans
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Granskningsplan för Lisebergskoncernen år 2015

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionsred¹ kräver. Uppdraget regleras i aktiebolagslagens tionde kapitel och kommunallagens nionde kapitel.

Granskningsinriktning

Stadsrevisionens revisionsplan för år 2015 är utgångspunkt för den granskning som görs under året i kommunstyrelsen, bolagen och nämnderna. Bolagets granskningsplan är ett komplement till revisionsplanen.

Granskningens inriktning och omfattning grundar sig i huvudsak på en riskanalys av bolagets verksamhet, erfarenheter från tidigare års granskning och på en dialog med bolagets auktoriserade revisor.

Under året kan det uppstå situationer som innebär att vi behöver prioritera om planerade granskningsinsatser. Vi informerar styrelsen vid större förändringar.

Nedan redogör vi för de områden som ingår i årets granskning.

Granskning av verksamheten

Årets granskning av bolagets verksamhet omfattar

- grundläggande granskning
- granskning av projektstyrning
- granskning av säkerhetsarbete
- granskning av ekonomiska prognoser
- uppföljande granskning.

Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen genomförs löpande under året. Syftet är att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning ur ett internkontrollperspektiv.

¹ Sveriges Kommuner och Landsting fastställer seden

Granskning av projektstyrning

Projekt kan ordnas på olika sätt beroende på olika omständigheter, såsom projektets art och omfattning, dess varaktighet i tid, hur många personer som är verksamma i projektet, graden av projektets komplexitet och så vidare. Oavsett detta finns det vissa grundprinciper som är viktiga vid all projektstyrning. Det ska till exempel finnas dokumenterade projektplaner som möjliggör uppföljning av projektet; både under projektets gång och vid projektavslut. En projektplan kan vara utformad på olika sätt, men två aspekter bör enligt vår mening framgå särskilt tydligt: dels vad projektet syftar till och dels vad projektet och projektledaren förväntas leverera. Vid eventuella förändringar av projektet bör, av dessa anledningar, projektplanen revideras.

Likaså är det viktigt att roller, befogenheter och ansvar i projektet är tydliggjorda och dokumenterade. Detta gäller för såväl projektledare och projektmedarbetare, som för projektets uppdragsgivare. Det är även viktigt att projekt leds och styrs enligt tydliga riktlinjer.

Granskningen syftar till att bedöma om bolaget har ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för projektstyrning och om den interna styrningen och kontrollen har utformats på ett sådant sätt att följsamhet mot riktlinjerna säkerställs.

Granskning av säkerhetsarbete

Göteborgs kommunfullmäktige antog år 2013 en reviderad säkerhetspolicy. I enlighet med policyn ska säkerhet vara en del av verksamhetens riskhantering och kan beskrivas som förmågan att upprätthålla en definierad risknivå. Åtgärdsområden som ska inkluderas i säkerhetsarbetet är personsäkerhet, fysisk säkerhet, informationssäkerhet och krisberedskap. Säkerhetsarbetet ska vara långsiktigt och kontinuerligt och omfatta alla delar av stadens verksamheter. Beträffande ansvar är varje bolagsstyrelse ansvarig för säkerheten inom respektive verksamhet. För Liseberg är säkerhetsarbetet en strategiskt viktig fråga och styrs utöver Säkerhetspolicy och riktlinjer för Göteborgs stad, av lagar och förordningar såsom Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, förordning (2003:789) om skydd mot olyckor, Ordningsslag (1993:1617) och förordning (1993:1634) om besiktning av tivolianordningar.

Granskningen syftar till att bedöma om Liseberg har ett systematiskt säkerhetsarbete i enlighet med säkerhetspolicyn för Göteborgs Stad. I syfte att pröva hur detta arbete verkställs kommer lekmanrevisorerna dels att granska att bolaget har ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med Lag om skydd mot olyckor, gällande föreskrifter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Göteborgs stads säkerhetspolicy och riktlinje för systematiskt brandskyddsarbete. Lekmanrevisorerna kommer även att pröva om bolaget följer förordning om besiktning av tivolianordningar och Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om besiktning av tivolianläggningar.

Granskning av ekonomiska prognoser

En förutsättning för god styrning och uppföljning av bolagets verksamhet är en väl fungerande ekonomistyrning. I den ekonomiska uppföljningen är prognoser av central betydelse då de utgör underlag vid bedömning av om åtgärder behöver vidtas för att de finansiella målen ska kunna uppnås. Det är väsentligt att i ett tidigt skede få grepp om resultat och avvikelser mot budget. Sen rapportering av avvikelser kan innebära att det är för sent att vidta åtgärder som ger effekt på årets resultat. Det är därför viktigt att de prognoser som bolaget lämnar under året är tillförlitliga och att det vid avvikelser mellan prognos och budget finns beslutade åtgärder.

Syftet med granskningen är att bedöma om bolagets ekonomiska prognoser är tillförlitliga och om de därmed utgör ett tillfredsställande beslutsunderlag för styrelsen. Granskningen avgränsas till att främst belysa den ekonomiska uppföljningen, uppföljning av verksamhet och verksamhetens kvalitet omfattas inte av granskningen.

Granskningen genomförs vid flera bolag och kommer att rapporteras i särskild ordning till kommunfullmäktige.

Uppföljande granskning

När en granskning resulterar i rekommendationer följer vi upp granskningen. Vi kommer därför att följa upp vilka åtgärder bolaget har vidtagit med anledning av de rekommendationer som har lämnats till bolaget inom följande områden:

- underhållsprocessen av fastigheter
- anvisningar för den interna kontrollen
- attestrutiner för representationsfakturor
- upphandling och inköp
- offentlighet och sekretess.

Tillkommande granskning

Utöver den granskning som beskrivs i granskningsplanen kan lekmannarevisorerna under året besluta om ytterligare granskningsinsatser. Vi informerar styrelsen om sådan granskning blir aktuell.

Organisation och tidplan

Enligt kommunallagen² ska lekmannarevisorerna biträdas av sakkunniga som de själva väljer och anlitar i den omfattning som behövs för att granskningen ska kunna genomföras enligt god revisionssed. Lekmannarevisorerna biträds i granskningen av yrkesrevisorer vid Göteborgs Stads revisionskontor. Yrkesrevisor är:

Carina Dalenius
Telefon: 031-368 07 06
E-post: carina.dalenius@stadsrevisionen.goteborg.se

Granskningen sker under perioden maj år 2015 till januari år 2016.

Planerad tidsåtgång och kostnad:

- 224 timmar
- 246 400 kronor.

Fakturering sker tre gånger per år; inför delårsboksluten och årsbokslutet.

² Kommunallagen 9 kap. 8 §

Oberoende och integritet

Yrkesrevisorernas oberoende och integritet har prövats enligt *Stadsrevisionens oberoendedeklaration*. Oberoendedeklarationen utgår från Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers modell. Inga omständigheter har kommit fram som kan ifrågasätta förtroendet för yrkesrevisorernas oberoende och integritet.

Informationsmöte

I samband med att granskningen inleds träffar lekmannarevisorerna och yrkesrevisorn bolagets vd. Syftet med mötet är att bolagets vd informeras om den planerade granskningen och att revisorerna informeras om bolagets verksamhet och ekonomiska ställning.

Faktaavstämning

De iakttagelser som görs i granskningen stäms av med tjänstemän inom bolaget. Detta sker både muntligt och skriftligt.

Avrapportering

Resultatet från årets granskning av bolaget avrapporteras till styrelsen och årsstämman.

Styrelsemöte i samband med att årsredovisningen behandlas

Lekmannarevisorerna redovisar mer utförligt resultatet från årets granskning i en granskningsredogörelse, som skickas till bolaget i samband med styrelsens möte då årsredovisningen behandlas.

Lekmannarevisorerna och yrkesrevisorn deltar vid samma styrelsemöte för att återrapportera iakttagelser och bedömningar från årets granskning. Bolaget kallar lekmannarevisorerna och yrkesrevisorn.

Årsstämma

Lekmannarevisorerna lämnar, efter varje räkenskapsår, en granskningsrapport till bolagsstämman. Granskningsrapporten skickas till bolaget senast tre veckor före årsstämman. Lekmannarevisorerna deltar på årsstämman. Bolaget kallar lekmannarevisorerna till årsstämman.

Göteborg den 28 april 2015

Annika Johansson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Claes-Göran Lans
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Carina Dalenius
kommunal yrkesrevisor,
sakkunnigt biträde

Information inför workshop

Vi avser att under det kommande styrelsemötet genomföra en workshop som kommer ligga till grund för bolagets inriktningsdokument utifrån kommunfullmäktiges budget. Vi ser därför gärna att du till mötet läst den av kommunfullmäktige beslutade budgeten (bifogas), samt att du funderat kring följande frågor:

- Hur kan Liseberg bli ännu bättre, och inom vilka områden?
- Vilka prioriterade mål i kommunfullmäktiges budget skall Liseberg arbeta med och hur?
- Hur ska bolagets ökade kostnader hanteras och pareras i Lisebergs budget 2016?
- Vilka resultatförväntningar har du som styrelseledamot på 2016?

Med vänlig hälsning

Andreas Andersen

Budget 2016

För ett jämlikt och hållbart Göteborg

Mål och inriktningsdokument
för Göteborgs Stad

Socialdemokraterna
Miljöpartiet de gröna
Vänsterpartiet
Feministiskt initiativ

Innehåll

Förord.....	5
Ledning och styrning	6
Jämlikhet	9
Mänskliga rättigheter	12
Jämställdhet.....	15
Demokrati	17
Funktionsnedsättning.....	19
Förskola och skola.....	21
Äldre	26
Miljö och klimat.....	29
Stadsutveckling och bostäder.....	32
Trafik	36
Arbetsmarknad och vuxenutbildning.....	39
Näringsliv.....	42
Turism och evenemang	46
Kultur	47
Personal.....	50
Upphandling.....	54
Ekonomi	57

Omslagsfoto

Framsida: Litet barn Jeanette Larsson, skolmiljö Apelöga/Scandinav Bildbyrå, arbetsplats Stephan Berglund/Scandinav Bildbyrå, väggmålning Anna Jolfors, övriga Colourbox.

Baksida: Barngrupp Leif Johansson, spårvagn Mikael Svensson/Scandinav Bildbyrå, flygbild Gösta Rydvall, övriga Colourbox.

Förord

De flesta göteborgare lever ett gott liv och trivs här. Men det finns ständiga utmaningar i en stad som Göteborg. Vi vill skapa ett jämlikt och hållbart Göteborg. Därför styr vi staden utifrån tre hållbarhetsdimensioner: Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet som är ömsesidigt beroende av varandra.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ står upp för alla människors lika värde och rättigheter. Vi vill ha ett öppet samhälle där alla är inkluderade oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, etnicitet, sexualitet, religionsuppfattning, funktionsnedsättning, hudfärg eller något annat.

Vi har ett samhälle där rasism begränsar många människors liv och reducerar oss till vår hudfärg. Människor har ställt sig upp mot rasismen och det är genom detta engagemang vi kan förhindra att antidemokratiska idéer får fotfäste i Göteborg.

Göteborg är en delad stad. Vissa stadsdelar har en befolkning med högt välstånd medan andra har betydligt sämre ekonomiska förutsättningar. Vi vill minska segregationen genom att höja kvaliteten och likvärdigheten i skolan, bygga fler bostäder med stor blandning och samarbeta med näringslivet och andra aktörer för att skapa fler jobb. En starkt välfärd är en förutsättning för ett gott liv och en hållbar stad.

Klimatet är vår tids ödesfråga. Vi måste ta vårt ansvar och ställa om Göteborg till ett kretsloppssamhälle där vi återanvänder och återvinner allt mer. Förnyelsebar energi ska ersätta fossil. Trafiken måste moderniseras och genom Västsvenska paketet närmar vi oss mer hållbara transportlösningar.

Göteborg ska vara öppen för världen. Staden ska vara öppen för människors olikheter och behov. Våra verksamheter ska vara transparenta, serviceinriktade och lättillgängliga för alla. De ska genomgående hålla hög kvalitet. Framtidens utmaningar med att nå en hållbar utveckling kräver också öppenhet för nya lösningar, delaktighet och en god dialog med göteborgarna.

Vi är beredda att ta fortsatt ansvar för Göteborgs utmaningar. För bättre välfärd, miljö och ökad jämlikhet.

Anneli Hulthén

Ulf Kamne

Daniel Bernmar

Stina Svensson

Ledning och styrning

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning, ange kommunfullmäktiges mål och inriktningar. Målen ska brytas ned och omsättas i praktisk handling av nämnderna och styrelserna. Planer, program, riktlinjer, uppdrag och policydokument som kommunfullmäktige har antagit ska följas och genomföras men är underordnade budgeten.

Målen har en tidshorisont över hela planperioden om inte annat anges. Måluppfyllelse eftersträvas snarast möjligt. Revidering av målen sker genom ett nytt budgetbeslut. Både förvaltningar och bolag ska följa budgetens mål.

Budgeten är förändringsinriktad och analysen visar huvuddragen av vad som behöver förändras i verksamheterna. Många verksamheter nämns inte i budgeten men är viktiga och ska fortsätta bedrivas och utvecklas om inget annat anges. De politiska analyserna ska underlätta dialogen med förvaltningarna och bolagen framförallt om hur målen kan uppnås på bästa sätt.

Målen ska följas upp. Inriktningarna anger de strategier och arbetssätt som vi bedömer väsentligt bidrar till måluppfyllelse.

Inriktningarna ska följas upp utifrån målen. I de fall mål saknas eller inriktningarna inte är direkt knutna till målet på området följs inriktningarna upp utifrån de politiska ambitionerna. Uppdragen ska vara genomförda 2016 om inget annat anges.

Samordning av kommungemensamma mål

Varje nämnd och styrelse ansvarar för att uppnå sin del av kommunfullmäktiges mål och för att värdera hur dessa påverkar den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska utifrån ett hela-staden-perspektiv samverka i arbetet med kommunfullmäktiges budget. För de mål som kräver mer strukturerad samordning utser kommunstyrelsen en nämnd eller styrelse till processägare med befogenhet att samla aktuella nämnder och styrelser. Processägaren har en samordnande, uppföljande och ledande roll för att nå målet men kan aldrig ta över ansvaret för respektive nämnd eller styrelses budgetarbete.

Nämnders och styrelser arbete med budget/affärsplan

Utifrån kommunfullmäktiges budget ska varje nämnd/styrelse utarbeta och

besluta om ett inriktningsdokument för den egna budgeten/affärsplanen. Nämnderna och styrelserna ska i första hand bryta ner fullmäktiges mål och inriktningar och anpassa dem till sina verksamheter för att bidra till god måluppfyllelse ur ett hela-staden-perspektiv. Därefter kan de göra ytterligare prioriteringar och formuleringar utifrån den egna verksamhetens förutsättningar. Ansvar för framtagande och beslut av inriktningsdokumentet kan inte delegeras.

I inriktningsdokument ska tydligt framgå hur målen ska uppnås och vilka processägare som styrelsen eller nämnden avser samverka och föra dialog med för att nå måluppfyllelse. Sedan ska nämnderna och styrelserna uppdras åt förvaltningen/bolaget att utarbeta budgetförslag/affärsplan. Förslaget ska baseras på inriktningsdokumentet och innehålla konkreta och kvantifierbara mål samt beskriva hur de ska nås. Även här ska anges hur förvaltningen avser att samverka och föra dialog med processägare, berörda förvaltningar och bolag.

Budgetförslaget/affärsplanen behandlas och beslutas av nämnden/styrelsen som har det övergripande ansvaret.

Uppföljning och rapportering

Varje nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning av dels den egna verksamhetens uppdrag som beskrivs i reglemente och ägardirektiv, dels kommunfullmäktiges mål och inriktningar. Rapporteringen sker till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och utifrån risk och väsentlighet vilket innebär att det i första hand är särskilt viktiga resultat, utvecklingsområden och händelser som ska rapporteras. Den ska även innehålla viktiga mätresultat men framförallt analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar resultatet och vad det betyder för den egna verksamheten och Göteborgs Stad som helhet.

Göteborgs Stad har omfattande uppföljningsprocesser. Flertalet verksamheter har dessutom parallella utvärderingar och uppföljningar som utförs av statliga myndigheter. Under mandatperioden ska den administrativa bördan minska. Utvärderingar och uppföljningar ska göras med fokus på hur staden bäst ser till invånarnas behov. För att öka måluppfyllelsen och tydligheten om vad som ska följas upp ska en tydligare dialog föras mellan nämnder/styrelser och förvaltningarna/bolagen.

Framtida budgetprocesser

Nämnderna och styrelserna ska få bättre planingsförutsättningar och den admi-

nistrativa belastningen som budget- och uppföljningsarbetet innebär ska minska. Flera mål är långsiktiga och kräver mer än ett år för att förverkliga. Den samlade uppföljningen till kommunfullmäktige behöver minska samtidigt som nämnder och styrelser behöver arbeta tätare med förvaltningarna/bolagen för ökad måluppfyllelse. Överväganden finns om att ta fram ett flerårigt budgetförslag för åren 2017 och 2018.

Jämlikhet

Analys

Göteborg är den mest jämlika storstaden i Sverige vad gäller inkomstfördelning. Samtidigt har inkomstskillnaderna vuxit och människors förutsättningar och framtidsutsikter ser olika ut. Jämfört med början av 1990-talet har inkomstskillnaderna mer än fördubblats mellan de fattigaste och de rikaste delarna av Göteborg. Stora skillnader i uppväxtvillkor begränsar många göteborgares liv.

Under de senaste decennierna har välståndet i Göteborg ökat samtidigt som inkomstskillnaderna vuxit. Det är en utveckling som är tydlig i hela Sverige och västvärlden. De med lägst inkomster har inte fått ta del av det ökade välståndet. Det finns växande grupper med låg utbildning, otrygga anställningar, hög arbetslöshet, låga inkomster och dålig hälsa. Att fortsätta skapa jämlika förutsättningar och öka utbytet mellan sociala grupper är stadens allra viktigaste utmaning.

Det skiljer nio år i förväntad livslängd för män mellan en rik och en fattig del av Göteborg. Den socioekonomiska tillhörigheten samvarierar i hög grad med folkhälsan i allmänhet och medellivslängden i synnerhet. Minskade klassklyftor främjar folkhälsan och bidrar till ett långsiktigt hållbart samhälle.

Den fysiska miljön påverkar folkhälsan. Barn och ungdomar behöver möjligheter att röra på sig. Föreningslivet och skolan behöver stimulera till fysisk aktivitet och öka kunskapen om nyttan med goda kostvanor. En mer gång- och cykelvänlig stad bidrar till detta. En tät och blandad stad leder till fler mötesplatser och sociala kontakter. Familjecentraler är viktiga som stöd och mötesplatser för barn och föräldrar.

En stad som är tillgänglig för alla oavsett funktionalitet är en förutsättning för att alla ska kunna delta i samhällslivet på lika villkor.

Mål

- Göteborg ska vara en jämlik stad.

Skillnaderna i livsvillkor och hälsa ska minska. I Göteborg ska jämlikhetsarbetet leda till att alla barn har en bra start i livet och genom skolåren samt en gynnsam fysisk miljö. Alla ska ges förutsättningar för arbete och hälsofrämjande och hållbara miljöer.

Inriktningar

Staden måste kraftsamla för att minska klyftorna och öka den sociala hållbarheten i Göteborg. Fokus ska ligga på att minska skillnader i hälsa, utjämna livschanser och att förebygga sociala problem. Arbetet för ett jämlikt Göteborg ska genomsyra alla stadens förvaltningar och bolag. En avgörande faktor för att öka jämlikheten är att skapa bättre förutsättningar för arbete. Åtgärderna för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden ska därför intensifieras.

De första levnadsårens kognitiva utveckling är avgörande för individens livschanser. Därför ska vi systematiskt öka kunskaperna om sociala och hälsomässiga riskfaktorer samt identifiera riskgrupper för att öka tidiga och förebyggande insatser. Det handlar också om att samla erfarenheter, utveckla nya och mer effektiva arbetssätt samt se till att dessa sprids och tillämpas såväl i den egna organisationen som över huvudmans- och myndighetsgränser. Aktörer inom det civila samhället och näringslivet är viktiga samarbetsparter.

Större fokus ska läggas på åtgärder för att minska skillnaden mellan grupper och delar av staden och särskilt riktas till barn och unga. Samverkan med regionen behöver utvecklas. Ytterligare kunskap kring varför dagens ungdomsgeneration har en sämre psykisk hälsa än de tidigare måste införskaffas. Barn och unga ska så tidigt som möjligt få förebyggande och rehabiliterande insatser.

Den psykiska ohälsan är ett växande problem bland unga, särskilt unga kvinnor. Möjligheten till stöd, boende, rehabilitering och sysselsättning för den som drabbas av psykisk ohälsa ska därför stärkas. Staden ska utveckla samverkan mellan exempelvis socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och ungdomsmottagningar för att förbättra stödet för unga.

Närheten till grönområden, offentliga platser och möjligheten till fysiska aktiviteter utomhus är viktiga aspekter i stadsplaneringen, särskilt för barnen. Skolor och fritidslokaler ska planeras med god tillgänglighet till fots och på cykel. Åtgärder för goda kostvanor och fysisk aktivitet ska prioriteras. Att erbjuda barn avgiftsfri simskola är en del i arbetet med att främja fysisk aktivitet och folkhälsan.

Stadens narkotikapolitik ska vara inriktad på preventiva åtgärder för att färre ska testa narkotika och hamna i ett missbruk. Antalet missbrukare ska minska, här spelar frivilligorganisationer och den sociala ekonomin en roll som samarbetsparter.

Ensamhet och isolering är ett folkhälsoproblem i alla åldersgrupper. Därför ska generationsöverskridande mötesplatser skapas, såsom läxhjälp eller att seniorer hjälper till i skolan. Staden ska även beakta forskning om välbefinnande i folkhälsoarbetet.

För grupper med höga ohälsotal, som personer med funktionsnedsättningar, unga HBTQ-personer och överskuldssatta personer, ska råd och stöd finnas tillgängligt.

Möjligheten att göra stadens taxor och avgifter mer progressiva ska ses över.

Uppdrag

- Antalet hushåll med egen försörjning ska öka så att långvarigt beroende av försörjningsstöd minskar.
- Idrotts- och föreningsnämnden ska utreda möjligheten att erbjuda barn avgiftsfri kommunal simskola.
- Staden ska erbjuda fri badentré för barn 16 år och yngre.

Mänskliga rättigheter

Analys

Alla människor har lika värde och samma rättigheter. Ett demokratiskt hållbart samhälle bygger på jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och frihet från våld och diskriminering. I Göteborg lever människor med olika bakgrund, erfarenheter och förutsättningar.

Oron i omvärlden gör att fler människor kommer att bosätta sig i Göteborg. I en tid då rasismen breder ut sig behöver vi stärka arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Allt fler utsatta EU-medborgare kommer till staden. Staden gör stora insatser tillsammans med frivilligorganisationer för att lindra de mest akuta situationerna men bristen på långsiktiga nationella och internationella lösningar är stor. Många av dessa EU-medborgare är romer som är hårt utsatta för diskriminering. Staden har därför en stor utmaning i att värna de utsatta och skapa en bred förståelse i samhället för dessa gruppers situation. Även papperslösa lever i en mycket utsatt situation, både som gömda och i mötet med samhället. Barnens situation är särskilt akut.

De nationella minoriteternas rättigheter åsidosätts oftare än andra grupper genom förtryck, övergrepp och diskriminering.

Mål

- Alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter och främja likabehandling.

Staden ska sträva efter att alla invånare ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Arbetet ska fokusera såväl på staden som arbetsplats som på mötet med invånare.

Inriktningar

I arbetet för ett socialt hållbart samhälle är mänskliga rättigheter en hörnsten och kräver samordning och centralt strategiskt stöd. Rättigheterna inbegriper bland annat rätten till social trygghet, bostad, bästa möjliga hälsa, utbildning, arbete och lika lön för lika arbete utan diskriminering. Det handlar också om att möjliggöra deltagande i de politiska processerna i större utsträckning. Det är i verksam-

heterna som många av rättigheterna ska förverkligas. Därför är det av yttersta vikt att kunskapen om frågan i förvaltningar och bolag förstärks och att de kompetenshöjande insatserna fortsätter.

Stadens bemötande av invånarna har förbättrats men fler steg behöver tas för att alla ska få ett likvärdigt bemötande. Staden ska arbeta systematiskt utifrån alla diskrimineringsgrunder genom ett samlat program. Formandet av framtidens socialt hållbara och sammanhållna Göteborg bygger på att alla är delaktiga, oavsett bakgrund eller stadsdel.

Människorättsperspektivet hjälper verksamheterna att prioritera och kvalitetsutveckla. Utveckling av ärendeberedning och rättigheternas betydelse i beslutsprocesser är angeläget, liksom i verksamhetsplanering och uppföljning.

Staden ska sträva efter att fullt ut omsätta FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, funktionshinder-, barn- och kvinnokonventionerna i praktisk handling för alla invånare. Det gäller också papperslösa även om svensk lagstiftning inte alltid är i samklang med internationella åtaganden. Invånarna ska ges ökad kunskap om sina rättigheter och stadens verksamheter ska bli mer lyhörda för dessa rättigheter. Staden ska föra dialog med det civila samhällets organisationer.

Arbetet med att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska intensifieras. Staden ska aktivt motarbeta att människor diskrimineras på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, sexuell läggning, ålder eller av andra orsaker.

All verksamhet i staden ska genomsyras av ett normkritiskt perspektiv och fler anställda ska ha HBTQ-kompetens. Staden ska arbeta för en bättre psykisk hälsa bland HBTQ-personer, i synnerhet för yngre och transpersoner. HBTQ-rådet är en viktig part för att utveckla arbetet med att vara en stad för alla. Staden ska fortsätta vara en aktiv part i West Pride.

Arbetet med mänskliga rättigheter bör integreras i alla ledningsnivåer inom stadens alla bolag och förvaltningar och inte i huvudsak kopplas till vissa befattningar och roller.

Staden ska aktivt informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna och deras rättigheter. Situationen för nationella minoriteter behöver ytterligare uppmärksammas på stadsdelsnivå. Göteborg är förvaltningsområde för finskan. De sverigefinländare som bor i ett finskt förvaltningsområde har rätt att använda sitt modersmål i muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter.

Uppdrag

- Möjligheten att ge papperslösa barnfamiljer rätt till ekonomiskt bistånd ska utredas.
- Resultaten från undersökningen av HBTQ-personers villkor ska omsättas i ett åtgärdsprogram för staden.
- Alla förvaltningar och bolag ska ta fram likabehandlingsplaner i förhållande till alla diskrimineringsgrunder. Arbetet ska gälla ur såväl personal- som invånarperspektiv.
- Den normkritiska kompetensen ska höjas i stadens verksamheter.

Jämställdhet

Analys

Ett jämlikt Göteborg förutsätter jämställdhet. Göteborgs Stad har under lång tid arbetat målmedvetet för att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra hela staden. Könsdiskrimineringen har sin grund i strukturella förhållanden som formar maktrelationer mellan könen. En stor grupp drabbas dagligen av diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Våld i nära relationer är ett uttryck för ett patriarkalt samhälle. Kvinnor drabbas främst och utsätts ytterligare när fler diskrimineringsgrunder samverkar. Detta kan försvåra möjligheten att få hjälp vid våld i nära relationer. Göteborg har god tillgång till platser på kvinnojourerna men många kommer inte vidare på grund av bostadsbristen.

Mål

- Den strukturella könsdiskrimineringen ska motverkas.

Stadens verksamheter ska konsekvent applicera en analys av könsdiskrimineringen och implementera strategier och konkreta åtgärder.

Inriktningar

Göteborgs Stad ska vara en förebild för en jämställd utveckling. Kvinnor och män ska bli ekonomiskt jämställda och ha samma makt att forma samhället och sina liv. Jämställdhet är centralt i arbetet för jämlikhet.

Jämställdhetsperspektivet ska integreras i stadens alla verksamheter och i styrning av organisationen. Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete förutsätter ett aktivt engagemang och ansvar på ledningsnivå. Strukturer måste synliggöras för att jämställdheten ska kunna analyseras och mannens roll problematiseras. Stadens samtliga verksamheter ska jämställdhetssäkras, både ur ett verksamhets- och ett invånarperspektiv. Viktiga komponenter för jämställdhetssäkring är könsuppdelad statistik, kartläggningar och analyser samt konsekvensbedömningar utifrån kön. Könsuppdelad statistik är viktigt för att kunna göra analyser som speglar kvinnors och mäns, samt flickors och pojkars verklighet. Statistiken ska inkludera personer som inte definierar sig som kvinna eller man.

Staden tjänster ska utformas på ett sätt som stärker resurssvaga kvinnors förutsättningar till självbestämmande och självförverkligande. Resursfördelningen ska vara jämn mellan kvinnor och män.

Arbetet med att utveckla stödet till personer som utsätts för våld i nära relationer ska fortsätta.

Demokrati

Analys

Ett ojämnt samhälle leder till ojämnt deltagande i demokratiska processer. I en segregerad stad som Göteborg innebär det också att valdeltagandet skiljer sig stort mellan olika områden i staden. Även personer med funktionsnedsättning röstar i lägre grad, många gånger på grund av bristande tillgänglighet eller kunskaper. Den viktigaste uppgiften för att säkerställa allas lika möjligheter till delaktighet och inflytande är således att skapa ett jämlikt samhälle.

Idag är vissa grupper mer aktiva i demokratiska processer än andra grupper. Detta behöver vägas in i samtliga beslutsprocesser. Åtgärder måste vidtas för att minska skillnaden i inflytande mellan olika grupper. För att underlätta inflytande i sakfrågor pågår ett arbete med att systematisera medborgardialogens metoder och användningsområden i staden.

Mål

- Göteborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka.

Stadens arbete ska inriktas på att möjliggöra deltagande och inflytande för grupper som vanligtvis inte är aktiva i beslutsprocesser.

Inriktning

Det är i föreningslivet som många personer för första gången deltar i demokratiska processer. Viktiga principer om möjligheter att påverka och hur beslut tas, är kunskap som sedan kan överföras till det politiska systemet. Föreningslivet är en viktig plattform i arbetet med att öka människors förståelse för demokratiska processer.

Föreningslivet ska värnas och arbetet med att få fler aktiva ska öka. Föreningsbidraget ska ses över och regelverken ska samordnas efter stadens värdegrund och utformas enhetligt. Antalet föreningsbidragsgivare ska därför minska och begränsas till i huvudsak Kulturnämnden, Idrott och föreningsnämnden och Social resursnämnd.

Barn och unga behöver egna forum för inflytande. Ungdomsråden som finns i varje stadsdel och ungdomsfullmäktige är viktiga delar. De är också en prioriterad

grupp i arbetet med medborgardialoger och särskilda metoder är ibland nödvändiga.

Stadens demokratiska processer behöver göras mer tillgängliga. Att öka valdeltagandet i Göteborg är ett långsiktigt arbete som behöver ske även mellan valår. Resurser behöver riktas till de områden i staden som har lägst valdeltagande.

Arbetet med elektroniska och fysiska, mötesplatser mellan medborgare och politiker behöver etableras för att skapa konstruktiva dialoger. Ett samordnat och strategiskt arbete för att nå fler grupper genom dessa mötesplatser är nödvändigt. Alla förvaltningar och bolag ska implementera stadens principer för medborgardialog.

En stor del av arbetet med medborgardialog sker i stadsdelarna. Dialogarbetet har kommit särskilt långt när det gäller stadsutvecklingsfrågor och behöver utökas med andra områden. Arbetet ska präglas av genomtänkta metoder. Brukarråd, anhörigråd och invånarpaneler ska användas inom staden. Kvalitativa utvärderingar och framtidsplanering ska ske med brukare för att öka deras inflytande och verksamheternas kvalitet.

Uppdrag

- Stadens modell för att fördela föreningsbidrag ska ses över. Det gäller både instanser som beviljar bidrag och i vilken utsträckning stödet ger önskad effekt.
- Demokratistärkande insatser ska ske i de områden i staden som har lägst valdeltagande.
- Staden ska ha en samordnande funktion och kontakt gentemot externa aktörer i frågor som rör arbetet mot våldsbejakande extremism.

Funktionsnedsättning

Analys

Personer med funktionsnedsättningar har sämre fysisk och psykisk hälsa, lägre inkomster och deltar i lägre utsträckning i det sociala och kulturella livet. Det beror delvis på erfarenheter av diskriminering och kränkande behandling. För att skapa en jämlik stad behöver dessa problem ges mer uppmärksamhet. Det är i hög grad samhällets bristande tillgänglighet, och inte funktionsnedsättningen i sig, som skapar sämre livsvillkor för personer med funktionsnedsättningar.

Mål

- Livsvillkoren för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning ska förbättras.

Staden ska arbeta för bättre tillgänglighet, sysselsättning och ett inkluderande förhållningssätt.

Inriktningar

Göteborg ska vara en inkluderande stad där alla, oavsett funktionalitet, kan delta på lika villkor. Personer med funktionsnedsättningar ska ha rätt till en meningsfull sysselsättning och erbjudas daglig verksamhet av god kvalitet vid behov.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar får idag ta ett orimligt stort ansvar, stödet till dessa ska därför fortsätta utvecklas. Föräldrarna behöver avlastas från uppgiften att samordna insatser från stadsdelen och andra myndigheter. Samordningen ska vara likvärdig för invånarna men kan lösas på olika sätt i olika delar av staden.

I Göteborg finns en mångfald av språk och kulturell bakgrund. Därför ska all information och stödinsatser utformas så att alla individer kan nås och tillgodogöra sig såväl informationen som insatsen.

Staden ska bidra till att personer med funktionsnedsättning får sina behov tillgodosedda, bland annat genom vägledning och stöd vid ansökan om Lagen om särskild service. Det plattformarbete som pågått inom staden som gäller myndighetsutövningen behöver vidareutvecklas. Staden ska säkerställa likvärdighet, bättre kvalitet och ökad delaktighet.

Uppdrag

- Alla enkelt avhjälpda hinder ska vara undanröjda i kommunens publika lokaler och på allmän platsmark under mandatperioden.

Förskola och skola

Analys

Ökande klyftor i samhället ger många barn sämre förutsättningar att klara skolan. Ojämlika förutsättningar finns både mellan och inom stadsdelarna. Det innebär att barn och elever har olika möjligheter att nå målen för årskursen.

Antalet barn i skolåldern beräknas öka kraftigt under de närmaste åren och arbetet med att bygga ut skolverksamhet kommer att behöva stå i fokus. Skolan har de senaste åren präglats av täta skolreformer vilket skapat bristande arbetsro och ökad administrativ börda för lärare och rektorer.

Det fria skolvalet uppfattas som positivt för många individer, men enligt Skolverket har det bidragit till att öka skolsegregationen och att studiemotiverade elever söker sig bort från skolor med lågpresterande elever. Det har samtidigt orsakat betydande kostnader i form av överetablering, främst inom gymnasieskolan. De täta skolbyten som följer skapar dessutom en osäkerhet i organisationen på grund av svårigheter att planera.

Oron i omvärlden gör att fler människor söker sig till Göteborg. Detta kommer att innebära ökade behov av insatser från både skola och övriga samhället för att barn, elever och föräldrar ska kunna bli och vara aktiva samhällsmedborgare.

Kunskapen och förmågan att ta emot nyanlända i skolan är hög på vissa skolor men behöver förstärkas på andra. Även behovet av undervisning och handledning på modersmål kommer att öka. Det är avgörande för elevernas resultat att lärarna har höga förväntningar på alla elever och utgår från att alla vill och kan lära.

Mål

- Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på såväl elevnivå som skolnivå.

Skolan ska vara en plats där barn med olika bakgrund kan mötas. Hela staden ska ta ansvar för mottagandet av nyanlända och skillnaden mellan andelen nyanlända i skolorna ska minska. Alla elever ska ges förutsättningar att nå bättre kunskapsresultat och de skolor som har lägst kunskapsresultat ska öka mest.

Inriktningar

Barnperspektivet är viktigt för alla verksamheter och en tillgång för staden. Ökat inflytande för unga behövs för att ta vara på deras idéer och synpunkter, inte minst i de frågor som berör dem mest. Skolan ska förankra och utveckla demokrati och mänskliga rättigheter, samt arbeta mot alla former av mobbning, diskriminering och kränkningar. Jämställdhetsarbetet i förskola och skola ska förstärkas. Skolan har en viktig roll i att stärka samhällsgemenskapen och öka förståelsen mellan människor.

Utbyggnaden av förskolan ska fortsätta för att stärka kvaliteten, särskilt genom minskad storlek på barngrupperna. Förskolans öppettider ska anpassas efter familjernas behov av omsorg. Varje stadsdel ska erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid och barnomsorg på natten ska erbjudas. I varje stadsdel ska föräldrar kunna välja förskola eller pedagogisk omsorg i hemmet (familjedaghem).

Insatser för att fler ska gå i förskolan ska genomföras, särskilt för barn till långvarigt arbetslösa. Staden ska verka för att så många barn som möjligt utnyttjar möjligheten till förskola.

Fritidshemmets kvalitet ska säkerställas genom ökad personaltäthet liksom genom att erbjuda fritidspersonal fortbildning och stöd genom nätverk.

Det förebyggande arbetet ska stärkas genom ökat fokus på de äldre barnen. Arbetet med fysisk och psykosocial hälsa behöver stärkas på skolorna genom elevhälsoteamens arbete. Kuratorstjänsterna i skolan ska utökas. Ökad motion och rörelse i vardagen ökar till exempel möjligheterna att tillgodogöra sig skolämnen bättre.

Den normkritiska kompetensen ska höjas och vara tillgänglig för varje förskola och skola. Skolorna ska dessutom genomföra aktiviteter för att bryta könsrelaterat våld och hantera konflikter.

Andelen miljöcertifierade och diplomerade förskolor och skolor ska öka. Skolkök som lagar och levererar mat till eleverna är, tillsammans med miljömåltiderna, viktiga pedagogiska resurser som ska involveras i undervisningen.

Skolan ska ges utrymme att utvecklas som lärande organisation där personalen kan följa upp, analysera, utvärdera och vidta åtgärder. Skolan ska samverka med det omgivande samhället och fördjupas mot vårdnadshavare, förskola/skola och individ- och familjeomsorg.

För att elever fullt ut ska tillgodogöra sig undervisningen är det viktigt att se elevens situation i ett helhetsperspektiv. Staden ska arbeta med att hitta indikatorer för att bättra följa upp elevens utveckling i skolarbetet.

Elever i behov av särskilt stöd ska få det i klassen, men om det bedöms vara bättre för eleven ska stödet ges i särskild undervisningsgrupp. Stöd ska sättas in tidigt och samordningen av resurser för särskilda stödinsatser behöver stärkas inom och mellan stadsdelar. Elever inom särskolan ska ges möjlighet att möta utmaningar utifrån sina egna förutsättningar.

Grundskolan och gymnasieskolan ska samverka om elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program. Gymnasieskolan ska i dialog med eleven erbjuda och utveckla studieformer som främjar elevens motivation samt ta fram praktikplatser. Staden ska fortsätta utveckla rutiner och metoder för att nå alla unga inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret.

Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas för att stödja elevens val på en utbildningsarena som blivit allt mer komplex. Elevernas måluppfyllelse i gymnasieskolan ska öka. Gymnasieskolans yrkesprogram ska utvecklas med tydlig koppling till arbetslivets olika branscher. Grundskoleelever som önskar gymnasiekurser samt gymnasister som vill läsa universitets/högskolekurser ska få möjlighet till detta.

Utbildning är en avgörande förutsättning för möjligheten att få ett jobb eller studera vidare. Unga som inte fullgjort gymnasiet är överrepresenterade bland arbetslösa. Staden ska utveckla fler vägar till jobb för unga som varken arbetar eller studerar i samverkan med andra aktörer.

Att bedriva kommunal verksamhet via intraprenad är ett sätt att ta tillvara personalens engagemang och ge dem utökade befogenheter och större ansvar över verksamheten och ekonomin. Göteborg ska vara en testarena för utvecklingen av välfärden och ska testa att bedriva gymnasieskola via intraprenad. Angeredsutmaningen är ett positivt exempel på hur samverkan mellan gymnasieskolor och aktörer från näringslivet kan skapa praktik och fler vägar till jobb för unga.

Det finns tydliga köns- och socioekonomiska mönster när det gäller vilka som påbörjar akademiska studier eller yrkesinriktade studier. Ett normkritiskt förhållningssätt inom gymnasieskolan är viktigt för att bryta mönstren och uppmuntrar självständiga och otraditionella yrkesval.

Lärarna ska ha höga förväntningar på alla elever och utgå från att alla vill och kan lära, samt uppmuntra till kreativitet, innovationsförmåga och ett kritiskt förhållningssätt.

Stadens arbete ska fokusera på att öka attraktiviteten för lärar- och rektorsyrket, speciellt i utsatta områden. Det systematiska kvalitetsarbetet ska fortsätta utvecklas, liksom utbildningsutskottets roll för att stärka detta. Den vetenskapliga förankringen i skolan skall stärkas och rutiner för att sprida goda exempel i staden etableras. Forskningen behöver knytas mer till undervisningen och lärarstudenters verksamhetsförlagda utbildning ska utvecklas.

Rektorns roll som pedagogisk ledare ska stärkas. Därför behövs stödfunktioner inom administration, ekonomi, personalfrågor och juridik. I rollen som pedagogisk ledare ligger att vara normgivare för en gemensam kultur i skolan som understödjer att alla elever når målen. Lärarna ska ges större utrymme till kollegial samverkan, liksom fortbildning för att utveckla sig själv och de förmågor som påverkar framgången i klassrummet.

Likvärdigheten i skolan ska öka där fokus ska ligga på det kompensatoriska uppdraget. Resurser till skolan, både ekonomiska och genom andra skolutvecklingsinsatser, ska fördelas efter behov. Pedagogisk användning av informations- och kommunikationsteknik ska genomsyra utbildningen.

Rutiner för att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar i skolan och på nätet ska följas. Skillnaden mellan flickors och pojkers upplevelse av trygghet, trivsel och kränkningar ska belysas, likaså transpersoners situation. Ett ökat fokus på vuxnas närvaro och ansvar behövs.

Mottagandet av nyanlända elever och deras rätt till studiehandledning, samt andra språkförstärkningar, ska särskilt följas upp. Nyanlända elever ska under en övergångsperiod erbjudas undervisningsstöd, studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål. De gemensamma riktlinjerna ska implementeras och följas upp i hela staden. Koncentrationen av nyanlända till ett fåtal skolor behöver brytas och ansvaret spridas mellan skolorna. Stadsdelarna ska samverka för att minska skillnaderna i andelen nyanlända elever mellan stadens skolor. Möjligheterna till positiva möten mellan elever från olika delar av staden ska stärkas.

Alla skolor ska erbjuda gratis läxhjälp av god kvalitet på och utanför skoltid. Elever ska erbjudas frukost på de skolor där det finns behov.

Staden motsätter sig etablering av aktiebolagsdriva skolor som delar ut vinst till ägarna. Eventuella vinster ska återföras till verksamheten för att uppnå en skola med hög kvalitet. Vid ansökan om utökning eller etablering i staden är det den enskilda huvudmannens ansvar att redovisa att vinstuttag inte sker.

Uppdrag

- Minska barngruppernas storlek i förskolan.
- Informationsaktiviteter ska göras för att öka närvaron i förskolan för barn till långvarigt arbetslösa.
- Skolan ska erbjuda kurser i feministiskt självförsvar.
- En handlingsplan ska tas fram för hur lärarnas administrativa uppgifter kan minska och förenklas.
- Elevhälsoteamens förebyggande arbete med fysisk och psykosocial hälsa ska stärkas.
- Staden ska testa att bedriva en gymnasieskola via intraprenad.

Äldre

Analys

Levnadsförhållanden under uppväxten och arbetsvillkor i vuxenlivet är avgörande för äldres hälsa. Utbyggnaden av välfärdsstaten i kombination med bättre arbetsmiljö och folkhälsa samt en allt mer kvalificerad sjukvård bidrar till att vi lever längre och är friska långt upp i åldrarna. Men hälsans ojämlika fördelning består. Den genomsnittliga livslängden ökar i alla socioekonomiska skikt, men samtidigt ökar också skillnaderna.

Hälsan hos äldre blir bättre samtidigt som antalet äldre sjunkit. Inom några få år kommer dock trenden vända och antalet äldre öka kraftigt. En åldrande befolkning ställer krav på att förstärka arbetet med att förbättra livsvillkoren för de äldre. Även behovet av äldreomsorg och utbyggnad av olika äldreboendeformer ökar, särskilt mellanboendeformer. För att kunna möta de ökande behoven behövs mer personal.

Grupper med höga ohälsotal är i särskilt behov av ett aktivt hälsofrämjande arbete. Upplevelsen av självbestämmande och välmående utgör viktiga kvalitetsindikatorer på hur väl äldreomsorgen fungerar hos de som har behov av omsorg. Många äldre får inte möjlighet till nya upplevelser som skapar en rik och meningsfull fritid. En meningsfull fritid är en viktig del av rätten till ett gott liv och ger dessutom en bättre hälsa.

Idag har utvecklingen av vård och omsorg lett till en förändrad relation mellan regionens hälso- och sjukvård och stadens vård och omsorgsinsatser. I takt med högre vårdkvalitet förändras förutsättningarna. Detta har gjort att det finns ett stort behov av kompetensutveckling i den kommunala hälso- och sjukvården samt i äldreomsorgen. Staden behöver också stärka förmågan att ta emot utskrivningsklara patienter.

Arbetsättet Attraktiv Hemtjänst är ett viktigt steg i arbetet med att stärka livskvaliteten hos de som har behov av omsorg. Rambeslut ger förutsättningar till högre grad av självbestämmande för de som har behov av omsorg. Modern teknologi har länge inte kommit gruppen äldre till del i den utsträckning som för andra.

Mål

- Äldres livsvillkor ska förbättras.

Livsvillkoren förbättras genom att äldres självbestämmande stärks och att hälsoskillnaderna utjämnas.

Inriktningar

Äldres möten med stadens verksamheter ska präglas av respekt för individens integritet och rättigheter. De flesta äldre vill bo kvar hemma och då ska staden erbjuda god vård och omsorg för att skapa trygghet. För att ge äldre ökat inflytande, självbestämmande och skapa mer attraktiva jobb inom hemtjänsten ska arbetet med Attraktiv Hemtjänst förstärkas och de kompetensutvecklande insatserna fortsätta. Självbestämmande och gemenskap är viktigt för hälsa och välbefinnande samt minskar behovet av hjälpinsatser och läkemedel.

Göteborg ska vara en bra stad för äldre med god tillgänglighet och gott om mötesplatser. För att stärka livskvaliteten och öka självbestämmandet ska staden arbeta aktivt för att öka äldres tillgång till fritidsaktiviteter. Staden har också ambitionen att utvidga verksamheten med kollo för seniorer.

För att den ojämlika hälsan för äldre ska minska behöver Göteborg bli en mer jämlik stad för invånare i alla åldrar. Ett utvecklat förbyggande arbete för att nå de med sämst hälsa ska förstärkas. Den ideella sektorn ska ges förutsättningar att utveckla och stärka detta arbete. Staden är öppen för insatser från den sociala ekonomin som ett komplement.

Stadens hälso- och sjukvård och hemtjänst ska anpassas efter att allt fler med stora omsorgs- och vårdbehov bor kvar hemma. Det sätter höga krav på kompetens och goda förutsättningar för personalen att utvecklas. Kompetensutveckling och kvalitetsuppföljning av den kommunala hälso- och sjukvården är av stor betydelse. Fokus ska vara att minska vårdskador och utveckla sjuksköterskornas kompetens i både somatiska och psykiatriska diagnoser.

Hälso- och sjukvården är en viktig del av omsorgen av de äldre och ska utvecklas i samband med reformarbetet av hemtjänsten. Kommunal och regional hälso- och sjukvård behöver samverka och komplettera varandra, särskilt vad gäller utskrivningsklara patienter. Tillgången till korttidsplatser i staden ska öka.

Staden ska arbeta för hög personalkontinuitet. Att mobilisera personalens engagemang och arbetsmotivation är en strategisk faktor för äldreomsorgens utveckling.

Ett viktigt utvecklingsområde inom äldreomsorgen är att fler grupper med särskilda önskemål får dessa tillgodosedda. Möjligheten för de som har behov av omsorg att kommunicera med personalen på sitt modersmål inom hemtjänsten och på äldreboenden ska öka.

Staden ska bygga fler trygghetsboenden för att främja längre självständigt boende. Fler boendeformer såsom trygghets- och gemenskapsboenden bör inrättas i befintligt fastighetsbestånd, med rimliga hyror och i alla delar av staden. Både allmännyttiga och privata bostadsbolag spelar en viktig roll. Stadens arbete för att inrätta ett seniorhotell är ett viktigt steg i att skapa fler boendeformer.

Alla särskilda boenden ska erbjuda äldre tillgång till utevistelser. Husdjur ska vara tillåtna på äldreboenden där det inte påverkar andra negativt.

Möjligheterna att välja mat inom äldreomsorgen ska öka. Transporter av färdiglagad mat ska undvikas i största mån.

Äldreomsorgen spelar en viktig roll i samhället inte bara för de äldre utan också för de närstående. Stödet till de närstående behöver därför stärkas utifrån den åtgärdsplan som tagits fram.

Staden ska inte införa LOV inom äldreomsorgen.

Uppdrag

- Fri entré till simhallar ska inkluderas i pensionärskortet för kollektivtrafik.
- HBTQ- diplomering för minst en äldreverksamhet ska genomföras.
- Fler boendelösningar med exempelvis inriktning på språk eller HBTQ ska utredas.

Miljö och klimat

Analys

Klimatfrågan är en av vår tids största ödesfrågor. Göteborg har minskat sina utsläpp de senaste åren men ytterligare kraftiga minskningar behövs för att vi ska nå våra klimatmål.

Giftspridning är ett av de allvarliga hoten vid sidan av temperaturhöjning. Att de barn som växer upp i Göteborg ska få chansen att växa upp så giftfritt som möjligt är av stor vikt för människors hälsa.

Det har stor betydelse hur vi reser, vilka produkter vi köper och vad vi äter. Dagens konsumtionsmönster är ohållbara och ojämlika. En omställning till en hållbar livsstil är nödvändig. Utsläppen varierar över tid och mellan olika individer beroende på konjunktur, kön och beteendemönster. Även socioekonomiska skillnader bidrar till att olika grupper i Göteborg påverkar miljön olika mycket. Omställningen av Göteborg i en hållbar riktning är både en utmaning och en möjlighet.

Det är viktigt att inte försämra förutsättningar för de naturliga processer som motverkar climateffekterna. En väl vårdad fungerande grund havsvik är bland de ekosystem som har störst koldioxidupptagande förmåga.

Sammanhållna grönområden i staden är en förutsättning för stadens attraktivitet, biologiska mångfald och ekosystem. En hållbar stad har stadsliv, rikt växt- och djurliv och goda ekosystemtjänster.

Återanvändning och återvinning ger stor klimatnytta och bidrar till resurshushållning och att miljö kvalitetsmålen kan uppfyllas. Genom att skapa ett kretsloppssamhälle där produkter och råvaror återanvänds och återvinns kan resurserna bevaras till framtida generationer. Samtidigt skapas ett robust samhälle som inte är lika känsligt för framtida brist av material och råvaror.

Göteborgs Stad har fastställt tolv lokala miljömål som följs upp i Miljöprogrammet. Många mål är svåra att nå och för att lyckas krävs fortsatta kraftfulla åtgärder.

Mål

- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp.

2020 ska utsläppen av koldioxid i Göteborg från icke handlande sektorn ha minskat med minst 40 procent jämfört med 1990. 2035 ska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser vara maximalt 3,5 koldioxidekvivalenter per invånare.

Inriktning

Miljöarbetet ska inriktas på att nå stadens tolv lokala miljömål. Hela staden ska se till att genomföra Miljöprogrammet.

Göteborg ska vara en föregångare inom miljö och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Hela staden ska se till att genomföra det klimatstrategiska programmet. Miljöfrämjande beteende ska uppmuntras.

Staden ska samordna och styra klimatarbetet i en långsiktigt hållbar riktning där insatser stödjer och förstärker varandra. Göteborgs produktion av förnybar el och biogas ska öka kraftigt, bland annat genom utbyggnad av vindkraft och ökad biogasproduktion från matavfall. Även solel och solvärme ska byggas på stadens tak.

Energieffektivisering ska fortsatt vara ett aktivt arbete. Uppvärmningsbehovet ska minska genom energieffektivisering av de kommunala bolagens bostäder och stadens egna lokaler. Det ska även tas stor hänsyn till energianvändningen under både produktion och användning vid upphandling av produkter. Vid nybyggnation och renovering ska energieffektivitet alltid eftersträvas.

Avfallsmängderna ska minska. Staden ska därför arbeta för att förebygga uppkomsten av avfall och i andra hand för en högre grad av återanvändning och återvinning. Avfallsplanen ska genomföras. Produkter som har längre livslängd ska uppmuntras och utvecklingen av cirkulär ekonomi främjas. Infrastruktur för avfall ska finnas med tidigt i den fysiska planeringen. Staden ska aktivt se till att sortering av rivningsavfall sker och i högre grad själv återanvända. Maskiner och lokaler ska underhållas så att de värdesäkras och håller god kvalitet.

Avloppsslammet måste bli renare för att på sikt möjliggöra ett kretslopp av näringsämnen. Staden ska inte bidra till att sprida giftigt slam.

Gifter som påverkar människor och miljö negativt ska minska. Ämnen med särskilt farliga egenskaper ska inte användas eller släppas ut.

Kemikalieplanen ska genomföras, vilket innebär att Göteborgs Stad ska sluta använda farliga kemikalier inom sina verksamheter. Eftersom barn är känsligare än vuxna ligger kemikalieplanens fokus på miljöer där barn vistas.

Göteborg ska ha ett landskap med rik variation av naturtyper, gröna stråk, goda spridningsmöjligheter för djur och växter samt fungerande ekologiska processer. Mångfalden av djur och växter ska bevaras. Arbetet ska utvecklas utifrån den kommande naturvårdsplanen.

Stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas. Ekologiska gränzoner är viktiga att skydda liksom gamla träd, ädellövskogar och grunda havsvikar. Strandskyddet är ett viktigt verktyg både för att bevara biologisk mångfald och att ge alla människor tillgång till attraktiva strandmiljöer. Dispenser ska undvikas. Skötseln av mark- och vattenområden ska ske så att god biologisk mångfald bevaras och främjas även i områden som inte är skyddade. Jordbruksmark i stadens ägo ska användas för ekologisk produktion av mat.

Stora äldre träd i den centrala staden ska hanteras varsamt. För att veta om mångfalden ökar eller inte är det viktigt att naturinventeringar sker regelbundet.

Buller och nedskräpning ska minska. För att hotade arter ska överleva är det viktigt att de får sina biotoper skyddade. Inom Göteborg finns flera naturreservat men också många värdefulla land- och vattenområden som idag saknar skydd. Områden som ska skyddas är Osbäcken, Kvillebäckens dalgång, Billdals södra skärgård, Arendalsberget, Lärjeåns dalgång och Amundön.

Uppdrag

- Under 2016 ska en revidering av handlingsplanen till Miljöprogrammet göras.
- Målnivå för klimatpåverkan från Göteborgs Stads inköp av varor och material år 2030 ska utredas.
- Hur ftalatförbudet och utfasningen av farliga ämnen i märkningspliktiga kemiska produkter efterföljs ska utredas.
- En utredning ska göras om förutsättningarna att göra Ganlet till naturreservat.

Stadsutveckling och bostäder

Analys

Bostadsbristen är stor i Göteborg, vilken särskilt drabbar unga vuxna och personer med låga inkomster. Bostadsbristen yttrar sig framförallt i brist på hyreslägenheter och för många är hyresnivåerna på nybyggda lägenheter alldeles för höga. Utöver trångboddhet och osäkra boendeförhållande bidrar bostadsbristen till hemlöshet. Hemlöshetsproblematiken är komplex där även sociala och individuella faktorer spelar roll. Antalet personer som sover mer ute än inne har minskat men antalet unga hemlösa har ökat i Göteborg.

Takten i bostadsbyggandet har ökat men mycket kvarstår. Befolkningen växer allt snabbare men bostadsbyggandet håller inte jämna steg med utvecklingen. Stadens höjda ambition för bostadsbyggandet skapar möjligheter till hållbar bebyggelse med god tillgänglighet till både service och rekreation. Allmännyttan spelar en viktig roll för ökad nyproduktion.

Ett varierat bostadsutbud och tillgång till bostäder med lägre hyresnivåer i stadsdelarna kan minska segregationen. Kreativiteten behöver öka för att ta fram boenden som passar olika samlevnadsformer och familjebildningar. Möjligheten att införa kompiskontrakt utreds.

Allmännyttans bostäder behöver rustas upp som en del av klimatarbetet och för att uppnå god boendemiljö.

Arbetet med utbyggnadsplaneringen, trafikstrategin och grönstrategin lägger gemensamt grunden för en mer socialt sammanhållen, tät, dynamisk och ekologiskt hållbar stad. Här visas hur Göteborg ska utvecklas och klara bostadsbristen samtidigt som jordbruksmark, natur- och kulturvärden kan bevaras och stärkas. En klok förtätning nära befintlig kollektivtrafik bygger en bättre stad.

Mål

- Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre.

Det ökande bostadsbyggandet ska bättre styras mot de behov som finns. Fler små hyresrätter ska byggas och hyresnivåer anpassas även för personer med låga inkomster. Det långsiktiga målet är att ha en bostadsmarknad i balans där det finns rörlighet och möjlighet att flytta.

Inriktningar

Nybyggnation ska förtäta, komplettera och utveckla staden där befintliga resurser och redan gjorda investeringar kan nyttjas effektivt. Nybyggnation ska bidra till en högre täthet i redan befintlig bebyggelse samt en större mångfald av både innehåll och människor. Utformning av bebyggelse och offentliga platser ska ske med människan i fokus.

Göteborgarna ska inom gångavstånd ha god kollektivtrafik, service, affärer, skolor, torg och grönområden. Inriktningen ska vara att utveckla en blandstad med mer liv och rörelse, ökad trygghet och fler mötesplatser. Det innebär en stadsbild med mer utrymme för människor och mindre för bilar. Staden ska byggas så att bilen blir mindre nödvändig.

Nybyggnation ska framför allt ske i redan exploaterade lägen och med god kollektivtrafik. Värdefulla naturområden ska bevaras. Torgen blir mer levande och trygga av nybyggnation och lokala verksamheter stärks. Detta är i linje med stadens strategi för utbyggnadsplanering som ska följas. Genom att bygga samman områden med stort fokus på sociala perspektiv kan vi se till att segregationen minskar och att det blir lättare att ta sig mellan stadens olika delar.

Barnperspektivet ska präglade utvecklingen av staden och säkerställas i konsekvensanalyser. Sociala konsekvensanalyser i planprocessen ska fortsätta utvecklas. Den fysiska tillgängligheten till hela stadsrummet ska öka genom att bygga bort fysiska hinder. Fler tillfälliga och spontana mötesplatser ska skapas för att bidra till en livlig och rolig stad att leva i. Det kan dessutom skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap. Kulturplanering ska vara en naturlig del av planprocessen och de rumsliga kulturstråken ska utvecklas. Enprocentsregeln för konstärllig gestaltning vid nybyggnation ska tillämpas.

När staden blir tätare är det viktigt att grönområden finns nära bostäderna. Alla invånare ska ha promenadvstånd till park eller naturområde. Inriktningarna i gröstrategin ska tillämpas. Värdefulla naturområden ska bevaras.

Inga nya externa köpcentrum ska byggas eller planeras. De externa köpcentrum som redan finns ska utvecklas på ett hållbart sätt och göras tillgängliga med kollektivtrafik och utbudet gå mot sällanköpshandel.

Parkeringskostnaderna ska bli mer marknadsmässiga och parkering på tomtmark ska premieras. Parkeringsplaneringen ska stödja trafikstrategins inriktning.

Bostadsbristen ska mötas genom kraftigt ökat bostadsbyggande med inriktning att bygga hyresrätter för den öppna marknaden. Från 2018 ska Framtidenkoncernen färdigställa 1400 lägenheter per år. Bostad är en rättighet och en del av den generella välfärden. Alla människor ska kunna ha en bra bostad i en trygg och hälsosam bostadsmiljö och till en rimlig kostnad. Möjligheten att hitta en lämplig bostad i hela staden ska öka. Andelen hyresrätter i nybyggnation ska öka.

Planeringen för nya bostäder ska öka för att höja utbyggnadstakten än mer kommande år. För att klara en socialt hållbar bostadspolitik ska de allmännyttiga bostadsbolagen ta ett större ansvar för nyproduktion av bostäder. Antalet markanvisningar ska öka för att möjliggöra ökningen av takten i bostadsbyggandet.

Jubileumsatsningen för att få fler bostäder till 2021 med förändrat och effektivare arbetssätt ska prioriteras av alla berörda förvaltningar och bolag. Jubileumsparken i Frihamnen ska bli en urban stadspark och göteborgarna ska ha ett stort inflytande över hur den utformas och växer fram.

För att skynda på bostadsbyggandet ska nya organisationsformer testas i Jubileumssatsningen. Det handlar exempelvis om att flera moment ska kunna göras samtidigt istället för efter varandra. Nya kreativa samarbetsformer mellan staden och näringslivet ska prövas.

Fler bostadsprojekt ska initieras där hyresnivåerna hålls nere, exempelvis genom på förhand förhandlade hyror eller markanvisningstävlingar. Även andra modeller för prispressade hyresnivåer ska tas fram. Fler småskaliga byggbolag ska ges möjlighet att bygga i staden. Tillfälliga bostäder som senare ersätts av permanenta ska användas för att snabbt bygga bort bostadsbristen, på samma sätt som förskolekön byggdes bort. Staden ska arbeta för att skapa möjligheter att dela på hyreskontrakt genom så kallade kompiskontrakt.

Hemlösheten ska mötas enligt modellen ”bostad först” och individuellt anpassade insatser. Grunden för att lösa individens problem är en egen bostad istället för att

bostaden ska vara målet när övriga problem är lösta. För att sänka trösklarna till eget boende, med eget kontrakt i allmännyttan ska staden sänka de ekonomiska kraven för att bli hyresgäst.

Segregationen ska brytas och är en viktig aspekt när vi planerar och bygger staden. Vid nybyggnation ska vi sträva efter att skapa blandade bostadsområden för att uppnå en bättre mångfald och möjliggöra för fler människor att bo tillsammans inom ett område. Olika boendeformer så som gemensamhetsboende, studentbostäder och trygghetsboenden ger en mer blandad boendemiljö.

Huvudinriktningen är att alla bostäder ska vara tillgängliga. Det behövs fler boendevalternativ för personer med funktionsnedsättning. Den enskilde ska ha rätt att få ett boende anpassat efter eget behov med stöd och service. Fler boenden ska skapas och arbetet med att reservera lägenheter enligt F100 ska fortsätta.

Många bostäder är i behov av upprustning och energieffektivisering, detta arbete ska prioriteras. Här spelar bostadsbolagen en viktig roll. Dialog ska föras med hyresgäster vid renovering. Ambitionen är att människor inte ska behöva lämna sina hem på grund av social omvandling och kostnadsökning. Energi-effektivisering ska göras vid renovering.

I många områden där det finns renoveringsbehov finns det också stor arbetslöshet. Utbildningsinsatser i samband med sociala hänsyn vid upphandling kan lämpligen användas som ett medel att skapa sysselsättning och arbete åt invånarna i de bostadsområden som ska upprustas.

Staden ska verka för att personer som utsätts för våld i nära relationer ska kunna få förtur till vissa lägenheter. Arbetet med den nationella samverkan som ger våldsutsatta möjlighet att byta bostadsort ska fortsätta.

Uppdrag

- Modell för att bygga lägenheter med låg hyra ska tas fram och användas.
- Jubileumssatsningen ska genomföras med målet att 7000 nya bostäder utöver det vanliga bostadsbyggandet ska stå klara till jubileumsåret 2021.
- En lekplats ska byggas i centrala Göteborg.

Trafik

Analys

God trafikplanering är av stor vikt för att skapa tillgänglighet och förutsättningar för alla människor att få ihop sin vardag och fritid. Stadens konkurrenskraft stärks genom att det blir enklare att resa till, från och i staden. Samtidigt behöver buller, trängsel, klimat- och miljöpåverkan från trafiken minska.

Kollektivtrafiken är ett viktigt medel för att invånare ska ha lika möjligheter att nå stadens utbud av studieplatser, arbetsplatser, kultur och fritid utan att vara beroende av tillgång till bil. Den har även stor betydelse för folkhälsan, trängseln, utrymmet i staden och miljön. Kollektivtrafiken idag är inte tillräckligt utbyggd och tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Västsvenska paketet är en viktig del för att kunna ställa om till ett hållbart resande. Det har tillsammans med trängselskatten redan bidragit till att kollektivtrafiken och cyklandet har ökat, medan bilåkandet minskat. Paketet öppnar nya möjligheter för ett framtida kollektivtrafiksystem och ger även mer utrymme för fler bostäder och arbetsplatser.

Trängselskatten har inneburit förbättringar av luftkvaliteten men ytterligare åtgärder krävs för att vi ska kunna klara miljökvalitetsnormen för kvävedioxid på alla platser i Göteborg. Västsvenska paketet är också viktigt för den växande regionala arbetsmarknaden och för att skapa goda lösningar för godsflödena i och genom Göteborg.

Även om Göteborg är världsledande på barnsäkerhet i trafiken måste barnens perspektiv ännu mer genomsyra stadsplaneringen.

Mål

- Det hållbara resandet ska öka.

Biltrafiken ska minska och tillgängligheten för gående och cyklister ska öka liksom resandet med kollektivtrafik. Stadsrummet ska användas effektivt utifrån rättvis- och hälsoskäl. Trafikens negativa påverkan på hälsa, klimat och miljö ska minska.

Inriktning

Trafiken ska bidra till stads- och regionutvecklingen. Biltrafiken ska minska till förmån för kollektivtrafik, cykel och gående. För att göteborgarna ska välja kollektivtrafiken före bilen, så måste kollektivtrafiken vara attraktiv. Ett större kollektivtrafiknät krävs också för att alla ska kunna resa miljövänligt, enkelt och mer tillgängligt. Fördjupade utredningar för kollektivtrafik längs Dag Hammar-skjöldsleden och till södra Göteborg ska starta. En uppdatering av K-2020 ska initieras för framtidens kollektivtrafik. Första etappen i upprustningen av Avenyn ska påbörjas.

Skolbarn och skolungdomar ska erbjudas fria resor med kollektivtrafiken under sommaren. Staden ska undersöka om fler grupper kan erbjudas fria resor, till exempel att möjliggöra fler fritidsresor i färdtjänsten eller fria resor på enstaka betydelsefulla kollektivtrafiklinjer.

För att nå ett effektivare nyttjande av bilen behöver vi underlätta för bilpooler och kunna använda flera trafikslag under en och samma resa. Teknikutveckling av fossilbränslefria fordon ska uppmuntras. Göteborgs Stad ska medverka till utbyggnad av infrastruktur för elfordon.

Trafikplaneringen ska utformas på ett sätt som ger fotgängare och barn rörelsefrihet och en vistelsemiljö som blir ännu säkrare. Möjligheten att gå till fots mellan olika platser ska prioriteras högt. Trottoarer och gångbanor ska skiljas från cykelbanor och gångstråken ska vara gena och tydligt markerade.

Göteborg ska utvecklas till en cykelstad genom att bygga sammanhållna och gena, separata och tydligt markerade cykelstråk med fasta förbindelser över älven med tydlig vägvisning och trafikinformation. Säkerheten för cyklister ska prioriteras mer, och cykelolyckorna i staden ska minska. Insatser ska göras för att förbättra trafiksäkerheten såsom tidigare borttagande av grus. Cykelgarage och goda parkeringsmöjligheter för cyklar krävs för att Göteborg ska bli en attraktiv cykelstad. Göteborgarna ska ges förutsättningar att cykla året runt, för att detta ska bli verklighet ska cykelprogrammet genomföras.

Bilresorna ska minska så att bullersituationen och luftkvaliteten i staden förbättras samtidigt som stora ytor frigörs för viktigare ändamål. Fokus i transportarbetet ska ligga på att få ner utsläppen av växthusgaser, kväveföreningar och kolväten samt att minska partikelhalten i luften. För minskad miljöpåverkan, ökad säkerhet och framkomlighet ska hastigheten för biltrafiken sänkas.

Bättre anpassade hållplatser där personer med funktionsnedsättning ska kunna åka med tidtabellstyrd kollektivtrafik behövs. Det ska vara möjligt att komplettera

med anropsstyrd trafik. Framtidens färdtjänst bör utvecklas så att dess passagerare får samma nytta av kollektivtrafiken som övriga resenärer.

Trafikplaneringen ska bidra till att utjämna skillnaderna i kvinnors och mäns olika resemonster som ett led i att förverkliga jämställdheten.

Arbetet med en sammanhållen kollektivtrafik även utanför stadens gränser ska vara en del av stadens planering av trafik och kollektivtrafik. Detta sker genom arbetet i Västsvenska paketet men även genom aktivt deltagande i Västra Götalandsregionens arbete med målbild 2035 för stadstrafikens stomnät i Göteborg, Mölndal och Partille.

Uppdrag

- Ett gångfartsprogram ska tas fram.
- Möjligheten att utföra ett tillköp för avgiftsfria busslinjer ska utredas i samråd med Västtrafik.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning

Analys

Det finns flera identifierade bristyrken samtidigt som vissa människor har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Staden behöver attrahera och stärka kompetenser och ge stöd till de personer som har svårt att få jobb. Arbetslösheten är stor i vissa grupper och arbetet med att fler ska ha rätt att försörja sig själva behöver utvecklas.

Staden som arbetsgivare har länge arbetat med att skapa mer jämställda löner, även om arbete kvarstår. Den svenska arbetsmarknaden är idag könssegregerad där även yrkesidentitet färgas av kön. Rasistiska strukturer missgynnar personer med utländsk bakgrund.

Göteborg står inför stora generationsväxlingar och behovet av kompetensförsörjning kommer att bli allt tydligare. Vuxenutbildningen fyller en viktig funktion i detta avseende.

Mål

- Sysselsättningen för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka.

Unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade bland långvarigt arbetslösa och behöver särskilda insatser. Arbetet ska fokuseras på att skapa förutsättningar för arbete till arbetslösa föräldrar och unga.

Inriktningar

Stadens riktade arbetsmarknadsinsatser ska fokusera främst på åtgärder till ungdomar och arbetslösa föräldrar. Göteborg ska ha en attraktiv och inkluderande arbetsmarknad där diskriminerande strukturer ska brytas. Insatser för människor med funktionsnedsättning behöver intensifieras.

Arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas efter behov och på jämställda villkor för kvinnor, män och de som identifierar sig som annat. Vid fördelning av praktikplatser och sommarjobb ska staden verka för att män får platser inom kvinnodominerade yrkesområden och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden.

Stadens kompetenscentra ska fungera som ett nav för insatserna inom arbetsmarknadsområdet. Detta sker genom aktivt samordnade insatser mellan berörda parter såsom staden, statliga myndigheter, samordningsförbunden, folkhögskolorna, näringslivet, sociala företag och fackliga organisationer. Det är viktigt att jobbmatchningen riktar sig mot både kommuninterna och externa branscher.

Ungdomar som gått direkt från skolan till arbetslöshet måste uppmärksammas. Särskilda insatser ska göras för dem som inte har arbete eller utbildningsplats och som saknar kontakt med Arbetsförmedlingen. Detta gäller också unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg från gymnasieskolan och de unga göteborgare som idag är i långvarigt behov av försörjningsstöd. Staden ska aktivt erbjuda målgruppen vägar till fullständigt gymnasiebetyg, praktik eller jobb.

Vuxenutbildning är en strategiskt viktig del för invånarnas personliga utveckling och för samhällsutvecklingen. Den ska stödja det livslånga lärandet och möjligheten till omställning även senare i livet. Vuxenutbildningens fokus ska vara att utjämna livschanser, ge människor en andra chans i livet och möta omställning på arbetsmarknaden genom att anpassa sina former efter individens behov och begränsningar. Verksamheten ska arbeta med validering och utveckla metoder för lärande för de med mindre studievana. Satsningen på yrkesgymnasiala utbildningar ska fortsätta samtidigt som vuxenutbildningen ska erbjuda möjlighet till studier för behörighet till högskola och grundläggande vuxenutbildning.

Kombinationen av Svenska för invandrare (SFI) och arbetspraktik/yrkesutbildning ska vidareutvecklas för att förstärka nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utbildningskedjan – vilken innefattar SFI, grundskole- och gymnasiekompetens måste därför hållas ihop och anpassas för att personer snabbare ska komma ut i arbetslivet. De som läser SFI kombinerat med kärnämnen ska kunna erbjudas undervisning på sitt modersmål. Det ska vara möjligt att kombinera olika skolformer och kombinera studier med förvärvsarbete.

Vid upphandling av vuxenutbildning ska vi alltid överväga om staden kan driva verksamheten i egen regi. Verksamhetsförlagd SFI för nyanlända ska erbjudas. Folkbildning och dess organisationer är viktiga i sin fria roll och även som samarbetspartner.

Staden behöver utveckla välfärden genom en ökad samverkan mellan myndigheter. Dagens organisation av våra gemensamma välfärdsmyndigheter medför att alltför många inte nås av insatser de har behov av och rätt till. Samverkan genom samordningsförbunden ska stärkas med syftet att fler invånare kommer i arbete eller studier.

Samordningen av arbetsmarknads- och vuxenutbildningsfrågor ska fortsatt utvecklas för att personer snabbare ska komma i arbete eller påbörja studier. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ska erbjuda handledarstöd till de förvaltningar och bolag som tar emot praktikanter. Ett nära och bra samarbete med universitet och högskolor är viktigt med tanke på stadens framtida rekryteringsbehov. Ett sätt kan vara att ge studenter goda möjligheter att genomföra sin praktik.

För att minska bristen på yrkesutbildad arbetskraft såsom undersköterskor, ska staden öka antalet utbildningsplatser och satsa på validering samt matchning.

Uppdrag

- Göteborgs Stads modell och annat arbete för social hänsyn i offentlig upphandling ska fortsätta utvecklas och användas i ökad omfattning för att skapa sysselsättning för personer långt ifrån arbetsmarknaden.
- Antalet ferieplatser i staden ska öka.

Näringsliv

Analys

Göteborgs näringsliv har en internationell prägel med tydliga inslag av innovationsförmåga och entreprenörskap. De senaste åren har utvecklingen varit stark med en hög jobbtillväxt och många söker sig till staden för jobb, studier eller som besökare. Samtidigt är det många som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden.

Med Skandinavians största hamn är Göteborg ett centrum för utrikeshandel, industri och logistik. Den högteknologiska industrin dominerar och Göteborg är centrum i Sveriges viktigaste industriregion med flera globala och kunskapsintensiva tillverkningsföretag. Fem styrkeområden som identifierats för Västsverige är hållbar stadsplanering, hållbara transportlösningar, grön kemi och biobaserade produkter, Life Science samt marin miljö och marin sektor.

Med en omvärld präglad av ekonomisk turbulens och snabbare omvandling blir förändringsbenägenhet viktigare. Genom att staden, näringslivet och akademien samverkar i Göteborg skapas unika möjligheter att testa bärkraften och samhällsnyttan med ny teknik. Detta skapar bättre förutsättningar för företags- och produktutveckling. Göteborg blir därmed en innovationsarena som tillvaratar och ökar utvecklingskraften i forskning och näringsliv.

Under 2015 startades en ny busslinje som går helt på el och som var resultatet av en bred samverkan. Från 2017 kommer Göteborg vara testarena för självkörande bilar. Göteborg utsågs till Sveriges klimatstad 2015 i WWFs stadsutmaning Earth Hour City Challenge för sina ambitiösa och innovativa klimatstrategier, gröna obligationer och arbetet med att minska invånarnas konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp.

Fordonsindustrin är stark tillgång för staden och kan vara en aktör för att minska klimatpåverkan. Med Göteborgs universitet, Chalmers och andra forskningscentrum är möjligheterna goda att innovationer och framtidens lösningar skapas just här.

Göteborgs Stad behöver fortsätta utveckla idéer och bidra till fler samhällsförbättrande innovationer. Under 2015 genomför staden ett försök med sex timmars arbetsdag inom äldreomsorgen för att testa nya sätt att utveckla välfärden och ett hållbart arbetsliv. Försöket följs upp och utvärderas i samverkan med forskning.

Hållbar utveckling är på frammarsch och allt fler engagerar sig i förändringsarbete utifrån hållbarhetsaspekter och socialt ansvar. Delandets ekonomi gör att till-

gångar blir billigare, tillgängliga för fler och medför mindre miljö- och klimatpåverkan än tidigare.

Mål

- Samverkan för fler hållbara innovationer och jobbtillväxt ska öka.

Göteborg ska vara en hållbar innovationsstad som i samverkan med näringsliv och akademi präglas av ett starkt företagsklimat och ökad sysselsättning.

Inriktningar

Göteborgs Stad ska samverka och föra en öppen dialog med representanter från politik, företag och forskning i syfte att göra Göteborg världsledande inom hållbart näringsliv. Det inbegriper både att Göteborg ska vara en föregångare i att anta klimatutmaningen och vara världsledande inom miljöteknik, men också att förutsättningar för jobb ska skapas. Stadens näringspolitik ska bidra till utvecklingen av nya arbetstillfällen och att skillnaderna i livsvillkor minskar.

Ett första steg är skapandet av ett forum i Göteborg där samverkan mellan staden, näringslivet och akademien kan ske på högsta nivå. Staden ska ta tillvara det engagemang som finns i näringslivet för att bidra till en hållbar utveckling och att skapa jobb för personer som står långt från arbetsmarknaden. En viktig del är att sprida kunskaper om hur företag kan ta miljöhänsyn.

Staden ska uppmuntra framväxten av delandets ekonomi som bygger på cirkulära principer, förtroende och tillit.

Företagen ska ges möjlighet till en kontinuerlig kontakt med stadens olika verksamheter. De så kallade Insiktsundersökningarna, som mäter stadens företagsklimat, visar att stadens arbete med att förbättra företagsbemötandet har börjat ge resultat. Staden ska fortsätta jobba långsiktigt med att förbättra stadens service och bemötande av företag.

Arbetet med att förbättra företagsklimatet ska utvecklas. Staden ska starta ett entreprenörskvarter, som både kan utgöra en fysisk mötesplats för entreprenörer och förbättra och effektivisera stödet till företagare. Stöd till småföretagen ska ges på fler språk än svenska och synergieffekter ska skapas med stadens arbetsmarknadsåtgärder. Entreprenörskap ska stimuleras särskilt bland unga genom att

stödja projekt och praktik inom gymnasieskolan och som en inriktning under sommarjobsatsningen.

Staden ska bidra till att fler sociala företag växer fram och delta i samverkan för idéburna offentliga partnerskap. Handlingsplanen för att det ska vara enkelt att driva företag i Göteborg ska implementeras i staden.

Samverkan med aktörer från näringslivet ska utvecklas i syfte att skapa sysselsättning för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, med det långsiktiga målet att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa. Samverkansformer ska utvecklas för hur mindre och nystartade företag som vill växa ska kunna få stöd med kunnande, mentorskap och investeringar.

Staden ska ha ett helhetsgrepp gällande de innovationsprojekt staden är involverade i, såsom Electricity, Drive me och Astra Zeneca Bioventure hub, i syfte att utveckla och tillvarata möjligheter med exempelvis kunskapsspridning, stadsutveckling och följdinnovationer.

Stadsplaneringen är en förutsättning för hållbar näringslivsutveckling. Utbudet av billiga lokaler har stor betydelse för nystartade verksamheter, små lokala företag och mer ideellt drivna verksamheter. Stadens arbete med att öka tillgången till centrala kontor behöver intensifieras. Förvaltningar och bolag ska beakta möjligheten att placera verksamhetslokaler i andra stadsdelar än de mest centrala. Det gör inte bara stadens verksamheter mer närvarande i stadsdelarna utan stärker också möjligheterna till lokal näringsverksamhet. Genom att utveckla konceptet Tillåtande oaser på exempelvis Ringön ska stadens kreativa klimat stärkas.

Genom att vara en stad som är öppen för världen och nya intryck ska Göteborg stärka sin konkurrenskraft och profileras som en hållbar framtidsstad där människor vill leva och nya idéer och innovationer växer. Internationella samarbeten ska skapa mervärde för göteborgarna, utveckla näringslivet samt bidra till en långsiktigt hållbar stad och en attraktiv destination. I samverkan med omkringsiggande region ska Göteborg vara en stark röst på EU-nivå.

Utifrån programmet för e-samhälle ska staden intensifiera arbetet med att digitalisera service och tjänster. Särskilt fokus ska riktas på åtgärder för äldre, utbildning samt stärka demokratin.

Informations- och kommunikationsteknik blir en allt mer integrerad del av samhället. Tillämpningsområdena är många och skiftande och möjligheten till nya innovationer är stor. För att ytterligare stärka utvecklingen och tillgängliggöra den för fler ska staden verka för fri Wifi i Göteborg. Fri tillgång till Wifi i staden skulle också medföra ett lyft av Göteborgs attraktionskraft som turiststad.

Uppdrag

- Ett entreprenörskvarter ska startas i Göteborg.
- En handlingsplan ska tas fram för hur staden kan utveckla innovationsprojekt.
- Fri Wifi ska testas i Göteborg.

Turism och evenemang

Analys

Göteborg är en attraktiv och grön stad som förknippas med välkomnande göteborgare, evenemang och läget vid västkusten.

Konkurrensen blir allt hårdare inom besöksnäringen men Göteborg har haft en stark utveckling. Antalet gästnätter har vuxit 23 år i rad och många unga får idag sina första jobb inom kultur och turism. Som en kustnära, liten storstad har Göteborg goda möjligheter att profileras som en destination med spännande evenemang, god tillgänglighet och bra boenden. Närheten till vattnet, skärgården och omgivande natur har stor utvecklingspotential.

Arbetet med bolagsöversynen och etableringen av det nya klustret Turism, Kultur och Evenemang med Kommuntressent som nytt moderbolag skapar nya möjligheter att samordna och kraftsamla kring besöksnäringens utveckling i Göteborg.

Mål

- Göteborgarnas möjlighet att turista i sin egen stad ska öka.

Staden ska vara en hållbar turist- och evenemangsstad med fler öppna arrangemang.

Inriktningar

Göteborg ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar kultur- och evenemangsstad. Turism och besöksnäring har stor betydelse för den lokala arbetsmarknaden och är ofta inkörsport till arbetslivet för unga människor. Samverkan mellan kommun, region och kommunalförbund ska stärka attraktionskraften hos Göteborg med omkringliggande region.

Fler öppna arrangemang där staden utgör arenan och som kombineras med evenemang ger staden liv, ökad delaktighet och öppnar för fler besökare. Företagande inom kulturella och kreativa områden ska öka. De evenemang som staden deltar i ska ta hänsyn till miljö, djur och sociala villkor.

Stadens 400-årsjubileum 2021 är ett sätt att i dialog med göteborgarna utveckla Göteborg till en ännu bättre stad att leva, bo i och besöka. Under 2016 är kultur i fokus och ska därmed återspeglas i stadens verksamheter. Det är ett viktigt tema som berikar vår gemensamma tillvaro och bygger broar mellan människor.

Kultur

Analys

Kulturen ska värnas utifrån att den har ett egenvärde. Den är dessutom en viktig drivkraft för ett demokratiskt och hållbart samhälle. Kultur skapar mötesplatser som ger utrymme för mångfald och social sammanhållning, detta blir än mer viktigt när fler vill bosätta sig i vår stad. Kulturlivet i Göteborg har ambitionen att vara inkluderande för alla, oavsett sociala, ekonomiska eller fysiska förutsättningar. Ett jämlikt Göteborg bygger på en bred och generell tillgång till kultur, men trots satsningar på ökad tillgänglighet finns fortfarande stora skillnader i deltagandet både mellan och inom stadsdelar.

Kulturprogrammet är utgångspunkten för stadens arbete med kulturfrågor och en pusselbit för en socialt hållbar stad. Kulturinstitutionerna är en viktig grund för stadens kultur och utgör angelägna offentliga rum. Därför måste dessa vara anpassade till ändamålet och vara välkomnande för fler besökare. Stadens kultursatsningar ska värna det fria kulturlivet och den fria scenkonsten samt fokusera på icke-kommersiella verksamheter.

Mål

- Tillgängligheten till kultur ska öka.

Fler ska bli delaktiga i stadens kulturliv, särskilt fokus ska ligga på barn, unga och äldre. Antalet kulturutövare ska öka.

Inriktningar

Göteborgs Stad ska skapa goda villkor för konsten och konstnärerna samt främja deras fria och oberoende ställning. Ett smalt utbud ska kunna möta en bredare publik. Möjligheten att utöva och uppleva kulturaktiviteter ska öka, liksom stödet till fri konst och kultur. Kulturen ska också vara öppen för fler målgrupper i staden. Den kulturella jämlikheten ska stärkas så att alla har möjligheten att utveckla sin delaktighet i kulturlivet efter sina förutsättningar, behov och intressen.

Kulturinstitutionerna ska utvecklas så att de fortsätter vara relevanta, utmanande och intressanta. Det finns behov av modernisering, fysisk upprustning och lokal-anpassningar av kulturinstitutionerna. Göteborgs magasinerade samlingar bör vårdas och visas på ett mer åtkomligt sätt än idag. Det kräver en långsiktig och

ekonomiskt hållbar lösning för att museerna ska kunna leva upp till sitt uppdrag att bevara, vårda och tillgängliggöra samlingarna.

Stadsdelsbiblioteken och kulturhusen är viktiga lokala mötesplatser. En god lokal infrastruktur och en aktivt uppsökande verksamhet från kulturinstitutioner och det fria kulturlivet krävs för att invånarna ska kunna möta och utöva kultur i sin närmiljö.

Samverkan mellan kultursektorn, kulturverksamheter, föreningar och enskilda ska utvecklas för ökad delaktighet. Staden ska i större utsträckning upplåta lokaler åt det fria kulturlivet. Förutsättningarna för filmskapande ska stärkas och samverkan mellan förvaltningar och bolag för att underlätta filmproduktion ska öka.

Kulturskolan ska förstärkas och tillgängligheten öka så att fler verksamheter och aktörer kan inrymmas. Dess behov av tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler ska mötas.

Barn och ungdomar har rätt till eget skapande och kulturutövning, oavsett uttrycksform. Därför ska kultur- och musikskolan fortsätta utvecklas och, utöver ordinarie undervisning, vara tillgänglig för alla unga mellan 6 och 19 år. El Sistema ska utvecklas eftersom musikundervisningen både skapar kreativa möten och stimulerar ungas inlärningsförmåga. Staden ska inspirera och stödja aktiviteter och verksamheter som bygger på och förutsätter ungdomars aktiva engagemang och ansvarstagande.

Ungt skapande ska ges ökat stöd. Kultursamordnare och lokala kulturombud är viktiga för en god förmedling av kultur, exempelvis för att skolornas kultur-engagemang ska växa.

Kulturplaneringen ska syfta till att skapa en attraktiv livsmiljö i staden. Kulturen ska vara en naturlig och integrerad del av stadsutvecklingen och bidra till en lockande och spännande stadsmiljö. Stadsrummet ska stimulera till spontana kulturyrtringar och ge utrymme för kreativitet.

Folkbildning är viktig i sin fria roll och folkbildningsaktörerna är viktiga som samarbetspartners, därför ska folkbildning uppmuntras. Tillgänglighet till kultur avser också fler spontana mötesplatser och ett tillgängligt stadsrum. Genom konsten ska en invånardialog om utformningen av stadsrummet främjas. UNESCO:s konvention om kulturell mångfald ska vara vägledande och innebörden av den ska tydliggöras och anpassas till den lokala nivån.

Uppdrag

- Alla elever i grundskolan ska erbjudas minst ett scenkonstbesök per år.
- Kulturskolan ska byggas ut så att kön försvinner.

Personal

Analys

Invánare och anställda ska uppfatta staden som en attraktiv arbetsplats med rättvisa och trygga villkor. Personalen ska vara delaktig och ha inflytande över sin egen arbetssituation och öppenhet ska råda. Stadens värdegrund som vilar på de mänskliga rättigheterna och ett etiskt agerande är utgångspunkten i stadens verksamheter.

Allt fler väljer att flytta till Göteborg och det gör att behovet av bland annat äldreboenden, förskolor och skolor växer. Därmed ökar även stadens behov av personal och aktiva rekryteringsinsatser. Rekryteringsbehoven behöver också matchas mot personer långt ifrån arbetsmarknaden.

Den strukturella diskrimineringen i samhället av kvinnor, personer med invandrarbakgrund och innebär att de haft svårare att nå högre befattningar i staden. Andelen födda utanför Norden är lägre på chefsnivå än på medarbetarnivå, samma gäller för kvinnor.

Mål

- Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra.

Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt löneskillnader inom samma intervall i arbetsvärderingssystemet BAS.

Inriktningar

För att verksamheterna ska kunna rekrytera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare krävs kompetensutveckling, tydlighet i organisationen och delegering av ansvar. Det är viktigt att ta tillvara all kompetens som finns bland personer med utländsk bakgrund.

För att möta kommande pensionsavgångar och ökad konkurrens på arbetsmarknaden ska staden ha en strategisk och inkluderande framförhållning. Validering av reella kompetenser hos de anställda och kompletterande fortbildnings- och utvecklingsinsatser ska vara integrerade delar i verksamheten. Regelbundna individuella utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar är viktiga redskap för att stimulera detta.

Intern rörlighet ska stimuleras, såväl inom som mellan stadens förvaltningar och bolag för att ge medarbetare tillfälle att utvecklas. Framtida ledare inom den egna organisationen ska identifieras och ges förutsättningar att växa med arbetsuppgifterna.

Chefer ska ha goda kunskaper om stadens värdegrund och förmedla denna i ord och handling till sina medarbetare. I yrkesutövningen ska stadens anställda alltid arbeta efter stadens värdegrund, policyer och andra inriktningsdokument. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att motverka all form av diskriminering och ha rutiner vid rekrytering. Det är särskilt viktigt att aktivt arbeta mot kränkande behandling och trakasserier.

Chefer ska sträva efter en förtroendefull samverkan med de anställda och deras fackliga organisationer. Det är av stor vikt att samtliga chefer har kunskap om att tillämpa medbestämmandelagens krav och syften identifierade i avtalet Samverkan Göteborg.

En obligatorisk utbildning av tillämpliga delar inom Arbetsmiljölagen, som exempelvis systematiskt arbetsmiljöarbete, ska erbjudas samtliga av stadens nytillträdde chefer. Strategier ska tas fram för att på chefsnivå öka andelen anställda som är födda utanför Norden samt öka andelen kvinnor.

Personalsammansättningen ska på alla nivåer spegla befolkningsstrukturen. Staden ska i högre utsträckning rekrytera personer med funktionsnedsättning. Det ska finnas ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling. Flerspråkighet ska betraktas som meriterande.

Staden ska ha trygga anställningsvillkor samt jämställda och konkurrenskraftiga löner.

Vid rekrytering ska särskild uppmärksamhet fästas vid stadens värdegrund samt frågor som rör etik och moral.

Tillsvidareanställda inom avtalsområden där det finns samverkansavtal med de anställdas organisationer ska i första hand erbjudas annan placering vid arbetsbrist. Vid rekrytering ska möjligheten att lösa denna internt prövas.

Arbetsmiljöarbetet ska inriktas på att främja hälsa och förebygga ohälsa, även psykosocial.

Information ska även ges om stöd för anställda som utsätts för våld i nära relationer.

Stadens anställda ska kunna ha en hälsosam balans mellan arbete och fritid. En viktig reform är att sänka arbetstiden och finna olika arbetstidsinnovationer. Testet med arbetstidsförkortning som genomförs under 2015 och in i 2016 ska utvärderas och resultatet analyseras. Staden ska arbeta vidare med projektet för arbetstidsförkortning under 2016.

Friskvård är en viktig faktor för att Göteborgs Stad fortsatt ska vara en attraktiv arbetsgivare. Därför ska stadens friskvårdsbidrag höjas för att nå en mer jämlik fördelning mellan förvaltningar och bolag.

Stadens norm ska vara att erbjuda alla tillsvidareanställning och heltid, samtidigt ska alla anställda i staden möjlighet att arbeta deltid. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade ska därmed minska. Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad som helhet ska max fem procent utföras av timavlönad personal. För att förbättra arbetsförhållandena för de som fortfarande är timavlönade, ska staden upphöra att systematiskt använda tidsbegränsade anställningar fram till den maximala LAS-gränsen på 720 arbetspass. I stället ska regelbundna uppföljningssamtal föras och personer som önskar och är lämpliga ska lotsas till utbildning och tillsvidareanställning.

En välfungerande socialtjänst är nödvändig för att ge göteborgarna trygga och jämlika livsvillkor och främja ett aktivt deltagande i samhället. Socialtjänstens chefer och medarbetare gör ett bra jobb trots ibland svåra förutsättningar. Som stöd för socialtjänsten och för mer likvärdighet vill vi inrätta en utvecklingsenhet för att utveckla och sprida evidensbaserade metoder och arbetssätt. Socialsekreterares höga arbetsbelastning ska minska genom att fler anställs. Ett förbättringsarbete utifrån Socialsekreterarkommissionen ska påbörjas.

Göteborgs Stad ska stödja ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i verksamheterna. Åtgärder ska vidtas för att minska könssegregationen på arbetsmarknaden. Stadens anställda ska uppmuntras till att ta ut föräldradeltid med en jämställd fördelning.

Ett högre löneindex ska utgå till icke mansdominerade verksamheter. En handlingsplan ska utgöra grund för hur löneökningar prioriteras i syfte att osakliga löneskillnader ska upphöra samt för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Arbetet för jämställda löner måste också kompletteras med ett strategiskt rekryterings- och kompetensförsörjningsarbete.

Staden ska också minska löneskillnaderna inom sin egen organisation. För tryggad kompetensförsörjning behövs relativt sett högre löner för grupper inom vård, omsorg och undervisning. En plan för kompetensförsörjning behöver tas fram.

Planen ska ta hänsyn till regionens nationella uppdrag för en regional kompetensplattform.

Skillnaden mellan högsta respektive lägsta lönenivå inom stadens förvaltningar och bolag ska minska. Innan externa konsulter anlitas av förvaltningar och bolag ska det först prövas om inte behovet kan mötas av egen regi inom staden.

Uppdrag

- Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad ska max fem procent utföras av timavlönad personal.
- Andelen födda utanför Norden samt andelen kvinnor ska öka på chefsnivå. En aktiv uppföljning ska ske utifrån framtagna handlingsplaner.
- En översyn ska göras av rekryteringsprocessen utifrån stadens rekryteringsbehov. Denna ska också spegla sammansättningen av stadens befolkning.
- Möjligheten att inrätta en utvecklingsenhet för socialtjänsten som resurs för chefer och medarbetare ska utredas.
- En satsning ska göras på de anställda som har lägst löner.
- Fler socialekreterare ska anställas.
- En handlingsplan för att förbättra arbetsmiljön för de grupper som har högst sjukfrånvaro ska tas fram, med fokus på de grupper som i Medarbetarenkäten inte definierade sig som kvinna eller man.
- Möjligheten att införa en friskvårdstimme ska utredas.

Upphandling

Analys

Göteborgs Stad har intagit en tätposition i landet i arbetet med att ställa krav på miljö, etik och social hänsyn vid upphandling. Staden driver pilotprojekt för att utveckla upphandlingar med social hänsyn, går före med att upphandla ekologiskt kött och följer upp etiska krav utomlands.

Staden ställer miljökrav i upphandlingar vilket gör det möjligt att välja miljöanpassade alternativ. Varje år serverar Göteborgs Stad 19 miljoner måltider och är därmed en av Sveriges största inköpare av livsmedel. Det gör att stadens nya livsmedelsavtal för grossist har en faktisk påverkan på tillgången av etiskt- och ekologiskt märkta produkter.

Under 2014 slutfördes projektet ”Från beställning till betalning”, vilket innebär att 30 stadsdels- och fackförvaltningar nu har en fullständig elektronisk handel.

Staden arbetar för att underlätta för små och medelstora företag att delta i upphandlingar, bland annat genom att bryta ner upphandlingarna i mindre delar. Sedan 2010 har andelen leverantörer som Upphandlingsbolaget har avtal med som är små eller medelstora ökat från 72 procent till 84 procent. 56 procent av den totala försäljningen från ramavtalen går till små och medelstora leverantörer.

Under 2016 ska nya EU-direktiv införas i svensk lag. Det nya upphandlingsdirektivet betonar en mångfald aspekter förutom de ekonomiska, såsom miljö, social hänsyn och innovation. Detta kommer skapa nya förutsättningar för staden att ytterligare höja ambitionerna för hållbara upphandlingar. Bättre möjligheter att ställa sociala krav i upphandling kan skapa förutsättningar för jobb, förbättra människors livssituation och hålla ihop staden.

Mål

- Göteborg ska öka andelen hållbara upphandlingar.

Hållbara upphandlingar skapar förutsättningar för jobb, minskar skillnader i livsvillkor och bidrar till en bättre miljö.

Inriktningar

Göteborgs Stad ska vara ledande i landet och vara pådrivande för en social och ekologisk utveckling av svensk upphandlingslagstiftning och praxis.

Staden ska ta fasta på de möjligheter som följer med genomförandet av de nya EU-direktiven om upphandling. Utgångspunkten ska vara de svenska kollektivavtalen och att kollektivavtalsliknande villkor ska gälla i stadens upphandlingar. Genom upphandlingsvillkoren ska staden bidra till att säkerställa avtalsenliga löner, övertids- och semesterersättning, bättre arbetsmiljö och i förlängningen att skillnader i livsvillkor och hälsa minskar i Göteborg.

Arbetet med sociala hänsyn ska utgå från mänskliga rättigheter. Staden ska främja sysselsättningsmöjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden, stimulera social integration, lika möjligheter och sociala rättigheter. Vid upphandling av konsulttjänster för chefs- och medarbetarutveckling ska krav ställas på normkritisk kompetens.

Upphandlingsbolaget ska erbjuda stöd för att höja kunskapen om sociala hänsyn och dess möjligheter bland leverantörer. Uppföljningen och kontrollen av genomförda upphandlingar ska utvecklas och stärkas.

Andelen ekologisk mat ska vara 40 procent innan mandatperiodens slut. Andelen vegetarisk mat och miljömåltiderna ska öka. Allt kött som serveras ska vara ekologiskt. Rödlistade fisk och skaldjur ska inte serveras. Produkter som upphandlas ska i större andel vara miljömärkta.

Stadens upphandlingar ska också beakta antidiskrimineringsvillkor, tillgänglighetskrav, hållbarhetskriterier, frågor om etisk handel och företags sociala ansvar (CSR).

Göteborgs Stad ska främja små- och medelstora företags möjlighet att delta i upphandlingar genom att exempelvis bryta upp kontrakt i mindre delar. Former ska utvecklas för hur innovationsupphandling kan användas för att utveckla stadens verksamheter i samverkan med forskning, företag och andra offentliga aktörer.

Göteborgs Stad är diplomerad Fair Trade-stad och ska vara ett föredöme för rättvis handel och etisk konsumtion. Staden ska stimulera framväxten av socialt medvetna marknader.

Val av material och möjligheten till återanvändning vid till exempel bostadsbyggande och anläggningsarbete påverkar klimatet och ska beaktas i planer,

upphandlingar och i förfrågningsunderlag. Inriktningen är att använda material som innebär liten klimatpåverkan under sin livscykel.

I många områden där det finns renoveringsbehov finns det också stor arbetslöshet. Utbildningsinsatser i samband med sociala hänsyn vid upphandling kan lämpligen användas som ett medel att ge sysselsättning och arbete åt invånarna i de bostadsområden som ska upprustas.

Uppdrag

- Att minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar görs med sociala hänsyn.
- Andelen ekologisk mat ska uppgå till minst 40 procent.
- Pilotupphandlingar enligt Vita jobb-modellen ska genomföras.

Ekonomi

Tillväxten i vår omvärld och i Göteborg ökar något och den svaga kronan gör att ekonomin i Göteborgsregionen, med sin tyngdpunkt inom exportindustrin, förstärks ytterligare. Ungdomsarbetslösheten minskar för första gången på många år i Göteborg. Visserligen från en nivå som vi inte haft i modern tid men utvecklingen är positiv och efterlängtd.

Göteborg växer vilket innebär stora möjligheter. Samtidigt medför en växande stad också betydande ekonomiska utmaningar. Befolkningen ökar kraftigt och behoven inom verksamheterna växer. Stadsutveckling och infrastrukturutveckling medför stora investeringsbehov framöver. Stadens möjligheter att hantera de ekonomiska utmaningarna påverkas av den ekonomiska utvecklingen i vår omvärld och stadens huvudsakliga finansieringskälla i form av skatteintäkter är känslig för svängningar i konjunkturen och andra förändringar i omvärlden.

Staden behöver vidareutveckla och anpassa sin ekonomiska styrning till de stora förändringar som ligger framför oss för att kunna säkerställa stadens långsiktiga utveckling. Vi behöver därför inte bara se över våra utgifter utan även pröva och bryta mönster för att hitta nya inkomster. Ekonomiska åtaganden som överförs från stat till kommun behöver synliggöras.

Staters oförmåga att hantera klimat- och jämställdhetsarbetet innebär ett ökat ansvar för städerna att gå före, vilket Göteborg har gjort genom exempelvis fler gröna energiinvesteringar och ytterligare lönesatsningar på kvinnodominerade yrken.

Inriktningarna för god ekonomisk hushållning berör de aspekter på stadens ekonomiska utveckling som är viktiga för att ha en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Inriktningarna ligger till grund för vår långsiktiga ekonomiska strategi.

Det övergripande målet är en resultatnivå som är långsiktigt hållbar i förhållande till de stora utmaningar som staden står inför. Under 2016 är dock behoven av sådan omfattning att budgeten innebär ett nollresultat.

Långsiktigheten i investeringsplaneringen har visat att behoven är omfattande under lång tid framöver. Ur detta perspektiv behöver även stadens bolags investeringar ses. Tydligare direktiv inför stora investeringsbeslut ska ges löpande för att kunna göra en samlad bedömning utifrån stadens totala behov.

För att kunna planera och prioritera framöver behöver planerings- och beslutsunderlag utvecklas så att de ekonomiska konsekvenserna för staden kan hanteras i god tid och ur ett hela-staden-perspektiv. Underlagen bör också utvecklas så att

alternativa finansieringslösningar och möjligheter till omprioriteringar framgår. Vid stora betydande beslut bör alltid en second opinion inhämtas. Stadens förvaltningar och bolag bör också mer aktivt arbeta med att ta fram möjligheter till effektiviseringar, nya finansieringslösningar och att frigöra resurser. Exempelvis via gemensamma tjänster och samlokalisering.

Stadens samlade hantering av anläggningar och lokaler behöver utvecklas och stärkas ytterligare. En ökad helhetssyn behövs i planerandet och genomförandet. Staden verksamheter ska samutnyttja de egna lokalerna och fastigheterna så effektivt som möjligt och minska de samlade hyreskostnaderna.

Staden har genom översynen av samtliga bolag skapat möjligheter till en mer aktiv ägarstyrning.

Investeringar

Under den kommande planperioden 2016–2019 så kommer den genomsnittliga investeringsvolymen vara drygt fem miljarder per år, vilket innebär mer än fördubblade volymer jämfört med den senaste fyraårsperioden.

Göteborgs Stads investeringar bygger på en analys av omvärldsfaktorer och verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser. Staden har, liksom flera andra växande regioner, stora utmaningar framför sig för att klara av att både finansiera och genomföra de investeringar som krävs för att möta de ökande behoven.

De stora barnkullarna i förskolan börjar nu successivt skolan och stadens behov av nya skollokaler ökar därför i mycket stor omfattning. Det handlar också om att ta hand om befintliga lokaler och anläggningar liksom att tillgodose behovet av expansion och nyinvesteringar. Lokaler kan med fördel ha mer än ett användningsområde.

Lika viktigt som det är att planera framåt är det att följa upp och aktivt utvärdera genomförda investeringsprojekt för att säkerställa effektivitet i genomförandet. Investeringsuppföljningen måste därför fortsätta utvecklas. Detta gäller även exploateringsinvesteringarna.

Verksamheterna ska samverka mer för att åstadkomma högsta möjliga effektivitet och måluppfyllelse. I den tidsmässiga planeringen ska nämnderna och bolagen också i möjligaste mån beakta konjunkturen och den rådande prisbilden för att undvika ökade kostnader.

Med en investeringsvolym på 8,6 miljarder kronor under 2010–2014 har staden lagt cirka fyra miljarder på investeringar i lokaler för verksamheterna inom förskola, grundskola, gymnasieskola, särskilt boende och bostäder med särskild service, med störst fokus på förskola och grundskola. Expansionen innefattar också idrottsanläggningar, kulturhus, kulturinstitutioner och offentliga toaletter, samt bland annat satsningar på lekplatser, badplatser, jordbruksmark och ett ambitiöst trädplanteringsprogram. Investeringarna i infrastruktur, framkomlighet och förutsättningar för kollektivtrafik fortsätter. Investeringar i gång- och cykeltrafik ökar.

Vi bedömer att resultatutjämningsreserven inte behöver användas under 2016.

Skattesatser och taxor

Skattesatsen är oförändrad 21:12 per skattekrona.

För taxekollektiven får den samlade finansieringen via taxorna höjas med maximalt 5,5 procent för va-verksamheten och 4,5 procent för avfallsverksamheten.

Kompletteringsbudgetar

Anpassningar till vår omvärld och befolkningsutvecklingen ska göras löpande inom de givna budgetramarna. Även på central nivå finns behov av Anpassningar. Kommunstyrelsen kommer därför vid behov att fatta beslut om kompletteringsbudgetar.

Eget kapital

Styrningen och regelverket för eget kapital ska utgå från hur det ekonomiska utrymmet ser ut kommuncentralt och värderas därför årligen. Regelverket är också anpassat till de specifika förutsättningar som råder för taxekollektiven. För 2016 kan nämnderna använda eget kapital motsvarande 0,5 procent av kommunbidraget/omslutningen. Om nämnderna vill använda mer ska de som tidigare göra en framställan till kommunstyrelsen. Av framställan ska motiven framgå och kommunstyrelsen kommer särskilt granska att det egna kapitalet används för att hantera omställningskostnader, eller liknade kortsiktiga kostnader, och inte för att finansiera långsiktiga driftskostnader. Kommunstyrelsen prövar också om stadens samlade ekonomiska läge tillåter att ytterligare eget kapital tas i anspråk utan att riskera god ekonomisk hushållning.

Kvalitet

Offentlig verksamhet står inför ständiga förändringar, exempelvis befolkningsutveckling, önskemål från invånarna, näringslivet eller olika samhällsaktörer och den tekniska utvecklingen. Det är därför centralt för nämnder och bolag att ständigt arbeta med effektiviseringar som gör verksamheterna mer kostnads-effektiva, anpassningsbara och efterfrågade. Särskilt bolagen har ett arbete att göra för att minska kostnaderna. De borde ha goda möjligheter till detta efter de stora förändringar som skett i bolagsstrukturen. De ökade kostnader som införandet av koncernmodern och klustermodrarna innebär bör till minst 50 procent finansieras genom effektiviseringar - inte intäktjusteringar – inom bolagssfären.

Mer resurser för kvalitetsarbetet ska riktas till de verksamheter som möter göteborgarna. De medarbetare som har den direkta kontakten med invånarna är bäst på att bedöma vilka förändringar som efterfrågas.

Alla anställda arbetar för invånarnas bästa och ska vara vaksamma på kostnadsutvecklingen samt omvärlds- och befolkningsförändringar. Detta genom god kostnadskontroll, noggrann uppföljning och utvärdering.

Utvecklingsfond

Genom årets budget har de sista medlen ur Utvecklingsfonden disponerats. En övervägande del av medlen har använts för satsningar inom skolan och det sociala området. Det är viktiga investeringar i våra verksamheter och förhoppningen är att få minskade kostnader framöver.

Förändringsfaktorn

För stadsdelsnämnderna och Utbildningsnämnden är förändringsfaktorn helt borttagen. För Social resursnämnd fastställs förändringsfaktorn till 0,25 procent. Facknämnder inklusive stadsrevisionen får en förändringsfaktor på 0,5 procent. Samtliga resursnämndsuppdrag får en förändringsfaktor på 0,5 procent.

Samtliga nämnder ska se över sina kostnader för administration och overhead-kostnader i syfte att minska dessa för att frigöra så mycket av möjligt av resurserna för kärnverksamheten.

Pris- och lönekompensation

Nivån på pris- och lönekompensationen ska avspegla kostnadsutvecklingen i samhället och mer specifikt den kommunala sektorn. Nivån ska också ta hänsyn till det ekonomiska utrymmet.

Lönekompensationen för 2016 är i grunden 2,0 procent. För de verksamheter som är inriktade på välfärdsområdet inom stadsdelarna utgår en förhöjd kompensation med 0,3 procent, det vill säga totalt 2,3 procent. För de verksamheter som är inriktade på förskola, skola och skolbarnomsorg höjs kompensationen ytterligare till 2,5 procent. Eftersom regeringen fört fram ambitioner att höja pedagogernas löner finns i budget för 2016 en central reservation för det fall kommunerna förväntas genomföra motprestationer.

För att minska osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor riktas ytterligare 10 miljoner kr på helåret, till sjuksköterskor, arbetsterapeuter, sjukgymnaster/fysioterapeuter och behandlingsassistenter.

Inom stadsdelnämnderna finns ett antal yrkesgrupper med mycket låga löner, särskilt inom äldreomsorgen och funktionshinderverksamheten. För att höja dessa gruppers lönenivå satsas ytterligare 15 miljoner kronor på helåret.

Priskompensationen för lokaler blir 2,5 procent. För övrig verksamhet är kompensationen 1,0 procent.

För Regionarkivet och Stadsteatern som staden driver gemensamt med Västra Götalandsregionen blir index totalt 2 procent.

Principer för beräkning av internränta

Nämndernas kostnader för genomförda investeringar anpassas efter kommunens långsiktiga kapitalkostnad och ska vara relativt stabil över tid. Det långsiktiga allmänna ränteläget i vår omvärld motiverar en sänkning av internräntan till 2,5 %.

Ekonomisk sammanställning 2016–2018, Mkr

	2016	2017	2018
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	8 199	8 365	8 579
Verksamhetens kostnader	-36 041	-36 625	-37 811
Förändring av utvecklingsfond	110	13	0
Avskrivningar	-940	-990	-1 050
Verksamhetens nettokostnader	-28 672	-29 237	-30 282
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	28 323	29 264	30 395
Finansiellt netto, inkl utdelning	349	-27	-113
Årets resultat	0	0	0
BALANSRÄKNING			
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	50 200	54 500	59 200
Omsättningstillgångar	11 000	11 200	11 400
Summa tillgångar	61 200	65 700	70 600
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	18 910	18 910	18 910
varav årets resultat	0	0	0
varav resultatutjämningsreserv	549	549	549
Avsättningar	3 500	3 500	3 500
Långfristiga skulder	25 900	30 200	34 900
Kortfristiga skulder	12 890	13 090	13 290
Summa skulder	38 790	43 290	48 190
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	61 200	65 700	70 600

Ekonomiska ramar 2016, Tkr

Stadsdelsnämnder

Angered	2 940 600
Östra Göteborg	2 608 600
Örgryte-Härlanda	1 939 400
Centrum	1 517 000
Majorna-Linné	1 931 300
Askim-Frölunda-Högsbo	2 539 200
Västra Göteborg	2 263 100
Västra Hisingen	2 518 600
Lundby	1 578 400
Norra Hisingen	2 115 700
Summa SDN befolkningsansvar	21 951 900
Resursnämndsuppgifter SDN	200 290

Nämnder med särskild inriktning

Byggnadsnämnden	112 600
Fastighetsnämnden	43 600
Färdtjänstnämnden	193 000
Idrotts- och föreningsnämnden	389 600
Kommunledningen	297 100
Kulturnämnden	378 400
Lokalnämnden	-250 800
Miljö- och klimatnämnden	53 500
Nämnden för Arbetsmarknad och vuxenutbildning	516 900
Nämnden för Intraservice	18 300
Nämnden för Konsument och medborgarservice	35 900
Park- och naturnämnden	221 700
Social resursnämnd	529 300
Trafiknämnden	574 700
Utbildningsnämnden	1 624 700
Valnämnden	1 300
Överförmyndarnämnden	14 000

Nämnder med taxefinansierad verksamhet

Kretslopp och vattennämnden	-
-----------------------------	---

Ekonomiska ramar 2016, Tkr

Ekonomiska ramar med gemensamt samverkansansvar	
Expansion inom funktionshinderområdet avseende LSS;	101 000
Resursnämnderna Angered, Centrum, Norra Hisingen, Västra Gbg	
Trygg vacker stad;	33 200
Trafiknämnden, Park- och naturnämnden samt Byggnadsnämnden	
Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter	
Arkivnämnden	18 700
Business Region Göteborg AB	15 000
Fastighetsnämnden; transfereringar	67 000
Idrotts- och föreningsnämnden; studieförbunden	31 200
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	324 900
Överförmyndarnämnden; arvoden	14 100
Kommuncentrala poster	
Reservation för nämndernas nyttjande av eget kapital	100 000
Av Göteborg finansierade tillköp i kollektivtrafiken:	
Fria resor för alla över 65 år	100 900
Sänkt pris på kommunladdning Göteborg	165 400
Fria resor över älven	27 500
Busslinjer 45 och 72	5 500
Sommarlovskort	20 000
Underhållsåtgärder lokaler	165 000
Studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål	20 000
Fortsatt utveckling av hemtjänsten	7 900
Personal-/kompetensförsörjning	67 700
Fortsatt utfasning av Fas 3	14 700
Socialekreterarna arbetssituation	5 000
Satsning på yrkesutbildningar	7 000
Företagsutveckling och jobb, hela staden	9 000
Jubileumssatsning bostäder	15 000
Enkelt avhjälpna hinder	20 000
Jubileumsplan Göteborg 400 år	10 000
Miljöprogrammet utvecklingsmedel	45 100
Naturresevat	4 300
Kvilledalen	5 000
Insatser mot våldsbejakande extremism	2 000
E-samhälle	20 000
Verka för tillgång till fri Wifi i staden	2 000
Totalt ekonomiska ramar	28 350 090

Resursfördelning stadsdelsnämnder 2016

Målgrupp/kriterier	Antal	Vikt, kr	tkr	(%) av målgrupp
Barn och unga				
1–5 år	33 852	97 641	3 305 300	27,7%
6–9 år	24 528	74 436	1 825 700	15,3%
10–11 år	11 090	66 510	737 600	6,2%
12–15 år	20 616	92 132	1 899 300	15,9%
16–19 år	21 121	2 320	49 000	0,4%
Barn (1–9) med förvärvsarbete eller studerande förälder			988 300	8,3%
Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år			492 600	4,1%
Barn/ungdomar (0–20 år) med utländsk bakgrund			755 900	6,3%
Barn (6–15 år) med föräldrar med högst gymnasial utbildning			1 021 800	8,6%
Barn (0–17 år) med ej gift förälder utan arbete			873 900	7,3%
Summa barn och unga			11 949 400	100,0%
Vuxna och äldre inkl. funktionshinder				
20–64 år	347 897	949	330 000	3,7%
65–74 år	48 085	1 473	70 800	0,8%
75–79 år	14 422	16 398	236 500	2,7%
80–84 år	10 304	31 917	328 800	3,7%
85–89 år	7 177	67 978	487 900	5,5%
90–94 år	3 610	122 605	442 600	5,0%
95– år	1 084	197 325	213 800	2,4%
Ensamboende 75 år och äldre			2 497 500	28,2%
Funktionshindrade med insatser enl LSS			2 444 000	27,6%
Personer (25–64 år) med låg inkomst			156 500	1,8%
Personer (25–64 år) med låg utbildning			113 800	1,3%
Personer med sjuk-/aktivitetsersättning			1 199 100	13,5%
Ensamstående män med långvarigt socialbidragsberoende			162 700	1,8%
Arbetslösa utan ersättning			178 700	2,0%
Summa vuxna och äldre inkl. Funktionshinder			8 862 700	100%

Försörjningsstöd		1 070 000
Tillkommer		
Utveckling av hemtjänsten	30 000	59 000
Merkostnader för ekologiska livsmedel	8 300	7 200
Grundbelopp för nämndgemensamma kostnader mm	31 500	30 000
Summa totalt SDN		21 951 900

Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, tkr

	2016	SDN
Barn och unga		
Döv- och hörselverksamhet	26 500	Västra Göteborg
Mottagning för unga män	510	Centrum
Sjukhusundervisning	2 400	Örgryte-Härlanda
Ungdomars fritid	4 300	Angered
Ungdomars fritid	4 300	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	5 700	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	5 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 400	Lundby
Vuxna och äldre inklusive funktionshinder		
Hospiceverksamhet	37 800	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Gbg	15 500	Askim-Frölunda-Högsbo
Planering och samordning	5 100	Örgryte-Härlanda
Äldreboendeplanering	6 100	Örgryte-Härlanda
Kultur och fritid		
Bergums fritidslantgård	670	Angered
Blå stället	12 200	Angered
El Sistema samordningsresurs	310	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	39 900	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhus i Bergsjön*	-	Östra Göteborg
Kulturhuset Kåken	12 600	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek	5 600	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	7 900	Lundby
Övrigt		
Leader	400	Västra Göteborg
Stadsutveckling	2 100	Lundby
Summa resursnämndsuppgifter	200 290	

* Kulturhuset i Bergsjön kommer vid färdigställandet att utgöra resursnämndsuppgift för Östra Göteborg

Investeringsplan 2016–2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)	Mkr
Idrotts- och föreningsnämnden	757
Fastighetsnämnden	530
Kretslopp och vattennämnden	1 600
Lokalnämnden	
Förskola	2 197
Grundskola	4 971
Gymnasieskola	484
Äldreboende	521
Bostäder med särskild service	594
Övriga lokaler	569
Park- och naturnämnden	191
Trafiknämnden	8 108
Kommunövergripande investeringsutrymme	300
Totalt investeringsutrymme	20 822

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2016–2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)	Mkr
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatukostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	2 881
Fastighetsnämnden, utgifter	-2 896
Summa lokala anläggningar	-15
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad</i>	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-207
Park- och naturnämnden, utgifter	-70
Trafiknämnden, utgifter	-584
Summa övergripande anläggningar	-861
<i>Totala inkomster</i>	<i>2 881</i>
<i>Totala utgifter</i>	<i>-3 757</i>
<i>Netto exploateringsverksamheten</i>	<i>-876</i>

Plats och tid för
sammanträdet:

Sofierogatan 5
den 18 juni 2015 kl. 09:00 – 11:00.

Närvarande:

Ordföranden Gunilla Carlsson, 1:e vice
ordföranden Erik Norén och 2:e vice ordföranden
Christer Holmgren.

Därjämte närvarade Andreas Andersen, Erik
Mölne, Tina Resch, Thomas Sjöstrand och Roland
Adrell.

Sekreterare:

Emil Larsson

§ 1

Justering av protokoll

Att jämte ordföranden Gunilla Carlsson justera dagens
protokoll utsågs Christer Holmgren.

§ 2

Föredragningslista

Punkterna i den preliminära föredragningslistan
genomgicks.

Presidiet beslutade att VD ska ge en uppdatering om
såväl Jubileumsprojekt som Västlänken på det
kommande styrelsemötet. Aktuella punkter ska därför
kvarstå på den föredragningslista som skickas ut
tillsammans med kallelse till styrelsemötet.

Det konstaterades att det under det kommande styrelsemötet inte kommer att finnas tid för en längre presentation avseende Lisebergs arbete kring inköp och Lagen om offentlig upphandling. Det beslutades istället att en kortare information ska lämnas på styrelsemötet, och att den längre presentationen sparas till ett framtida styrelsemöte.

Som ovan

Emil Larsson

Justerat:

Gunilla Carlsson

Christer Holmgren